

EIPF

- ◆ FISKALNA POLITIKA PONOVO
NA RAZPOTJU

Velimir Bole

- ◆ ZNAKOV VSAJ PREHODNEGA
IZBOLJŠANJA JE VSE VEČ

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

- ◆ STATISTIČNA PRILOGA

GOSPODARSKA GIBANJA

ŠT. 418
OKTOBER 2009

GOSPODARSKA GIBANJA

418

Ljubljana, oktober 2009

UREDNIŠKI ODBOR:

Wilfried Altzinger, Wirtschaftsuniversität, Wien, Avstrija;

Jani Bekő, Univerza v Mariboru, Maribor;

Velimir Bole, EIPF, Ljubljana;

Enrico Colombatto, Università di Torino, Italija;

France Križanič, EIPF, Ljubljana;

Jože Mencinger, EIPF, Ljubljana – urednik;

Steve Pejovich, University of Texas, ZDA;

Franjo Štiblar, EIPF, Ljubljana;

GOSPODARSKA GIBANJA objavljajo rezultate raziskovanj EIPF o tekočih gospodarskih dogajanjih. Prva številka je izšla junija 1971, od novembra istega leta pa izhajajo redno vsak mesec (z eno dvojno številko v letu). Do novembra 1974 so objavljala rezultate raziskovanj EIPF za Jugoslavijo in so bila pisana v srbohrvaščini. Od novembra 1974 do oktobra 1991, ko so prenehala izhajati, so rezultate raziskovanj za Jugoslavijo objavljala PRIVREDNA KRETANJA JUGOSLAVIJE, GOSPODARSKA GIBANJA pa so se omejevala na Slovenijo. Publikacijo od 2009 sofinancira Javna agencija za knjigo RS.

Pogoji naročila: Naročilo začenja z dogovorno določenim mesecem, naslednja leta se samodejno podaljšuje, konča pa z decembrom tistega leta, v katerem je bilo pisno odpovedano.

© 2009 EIPF, Ekonomski institut d.o.o., Ljubljana, p.p.1722, Prešernova 21,

Tel: (01) 2521688, 2518776, 2518704; Fax: (01) 4256870;

Elektronska pošta: INFO@EIPF.SI,

Domača stran: WWW.EIPF.SI

ISSN številka: 0351-0360

Zaščita vključuje vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje, ne glede na tehniko, celote in posameznih delov.

Tiskala tiskarna CICERO v 600 izvodih.

Oblikovanje in priprava za tisk, Rogač RMV, d.o.o.

KAZALO

FISKALNA POLITIKA PONOVO NA RAZPOTJU 6

Velimir Bole

ZNAKOV VSAJ PREHODNEGA IZBOLJŠANJA JE VSE VEČ 20

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

1. Začetek opaznega trendnega pospeševanja trošenja?	23
2. Malone izravnana blagovna menjava v septembru	24
3. Zaupanje se počasi vrača	26
4. Nekoliko višja industrijska produkcija	27
5. Večina neindustrijskih dejavnosti se še naprej krči	28
6. Na trgu dela spet močno poslabšanje	29
7. Ustvarjanje prikrite brezposelnosti	30
8. Cene pričenjajo (vztrajneje) naraščati	32
9. Dinamika plač in stroškov dela se opazno umirja (glede na evro območje)	33
10. Domači davki na blago in storitve se krepijo	35
11. »Polžja« rast denarnih agregatov se nadaljuje	36
12. Izravnani tekoči račun in odpravljanje posledic nebrzdanega zadolževanja	36

STATISTIČNA PRILOGA 38

FISKALNA POLITIKA PONOVO NA RAZPOTJU

Velimir Bole

6

Po vstopu v evro območje so nosilcem ekonomske politike ostali na razpolago le ukrepi fiskalne politike, z njimi morajo skrbeti tako za stabilen kot učinkovit razvoj gospodarstva. Napake in stranske škode potez fiskalne politike imajo v evro območju večje posledice, saj jih denarna politika ne more nevtralizirati, še zlasti če gre za majhno gospodarstvo. Denarna politika se namreč ravna po gospodarskih dosežkih celotnega denarnega območja, asimetrija v šokih in ustreznih reakcijskih funkcijah med celotnim denarnim območjem in slovenskim gospodarstvom pa ni majhna. Narodnogospodarski stroški odstopanj od dolgoročne fiskalne vzdržnosti so po vstopu v evro območje zato bistveno večji. Zaradi tega bi bilo ob vstopu potrebno institucionalno povečati obvladljivost (fleksibilnost) javnofinančne blagajne, kakor tudi institucionalno omogočiti vnaprejšnje nevtraliziranje nihanj v javnofinančni vzdržnosti, ki bi bila posledica časovne nedoslednosti politikov (njihove nagnjenosti k primanjkljaju)¹.

Visoka konjunktura po vstopu v evro območje je razvodenela usmeritev fiskalne politike k dolgoročni vzdržnosti, zato ne le da ni prišlo do potrebne institucionalne okrepitve fiskalne vzdržnosti temveč se je ta celo poslabšala².

Velike fiskalne operacije (kapitalski vložki, primanjkljaji v tekočem trošenju) in potencialno ogromno povečanje javnega dolga po izbruhu sedanje krize bodo imeli zelo velike dolgoročne posledice na fiskalno vzdržnost. Zato je potrebno fiskalno politiko dodatno usposobiti, saj sedanja specifikacija fiskalne politike ne bi bila kos tem posledicam. Fiskalna politika v Sloveniji je tako v zadnjih treh letih že drugič na velikem razpotju.

Fiskalni dolgi rok. Obsežna empirična evidenca o dosedanjih krizah v tujini kaže, da se v povprečju v krizi izgubi 7.5% bruto domačega produkta in da recesija traja 1.6-1.8 let. Vendar finančne krize trajajo precej dlje, produkt pa pade bistveno več. Povečanje nezaposlenosti in padanje cen nepremičnin praviloma traja več kot pet let po izbruhu finančne krize. Poleg tega so bile doslej posledice finančnih kriz, ki so zajele več držav istočasno, težje.³

1 Glej Bole(2006a), kjer je predlagana Vreča prilagodljivih izdatkov za povečanje obvladljivosti javnofinančne blagajne in Fiskalni svet kot »varuh« fiskalne stabilnosti.

2 To ne preseneča, zakaj naj bi bili politiki v Sloveniji izjema in ne bili nagnjeni h primanjkljaju. Glej tudi Wyplosz(2005).

3 Glej, na primer, Cerra in Saxena(2007) in Reinhart in Rogoff(2009).

Ključno sporočilo minulih kriz za vodenje ekonomske politike v sedanji finančni krizi je dolgoročna narava posledic proti-krizne fiskalne politike. Obsežne dokapitalizacije in drugi finančni vložki v saniranje finančnega (bančnega) sistema ter veliki tekoči fiskalni deficit zaradi delovanj avtomatičnih stabilizatorjev in intervencij keynesijskega tipa namreč v krizah skokovito povečajo javni dolg, ki dolgoročno povečuje fiskalno represijo. Zaradi servisiranja povečanega javnega dolga se namreč morajo dolgoročno povečati saldi primarne bilance, povečati se morajo torej davki in (ali) skrčiti ostale oblike trošenja države. Horizont, ki se upošteva pri oblikovanju proti-kriznih fiskalnih ukrepov, mora biti zelo dolg! To velja toliko bolj za majhna in odprta gospodarstva v skupnem denarnem območju, torej za gospodarstva, v katerih imajo nosilci ekonomske politike zanemarljiv vpliv na denarno politiko. V takšnih državah namreč nosilec ekonomske politike ostanejo na razpolago le ukrepi fiskalne politike⁴, njenih kratkoročnih napak ali stranskih posledic pa denarna politika ne more nevtralizirati. Denarna politika se namreč ravna po gospodarskih dosežkih celotnega denarnega območja, asimetrija v šokih in ustreznih reakcijskih funkcijah med celotnim denarnim območjem in konkretnim majhnim gospodarstvom pa je lahko velika, kot je to primer Slovenije.⁵

Dolgoročne fiskalne težave države so lahko toliko bolj trdovratne, kolikor počasnejše je okrevanje, še zlasti, če kriza dolgoročno premakne trajektorijo gospodarske rasti relativno glede na pred-krizno trajektorijo. Prav takšen premik (»Hamiltonov« učinek) je pogost v finančnih krizah⁶. Zaradi takšnega premika v trajektoriji rasti so fiskalne težave še dodatno večje v državah s pokojninskim sistemom, ki nima (sistemske) kapice za delež pokojnin v BDP, kar je prav tako značilno za Slovenijo. Trajna izguba v produktu, zaradi premika trajektorije gospodarske rasti, se zato neposredno prenaša tudi na možen obseg transferjev (ne glede na sistem siceršnjega pokojninskega varstva).

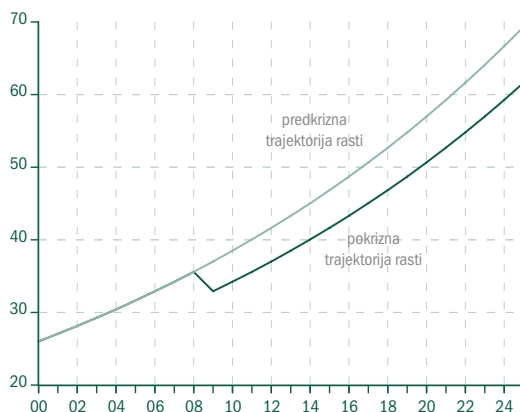
Velikost fiskalnih posledic najnovejše krize V načelu lahko torej pričakujemo, da bodo tudi kratkoročni(!) fiskalni ukrepi, ki so implementirani v akutni fazi sedanje krize, imeli zelo dolgoročne učinke na gospodarske dosežke. Ti bodo izvirali tako iz velikega povečanja ponudbe na trgih kapitala državnega dolga, ki jih bo povzročilo obsežno krizno interveniranje, kakor tudi iz večje fiskalne represije (višjih davkov in iztiskanja gospodarstva iz kreditnega trga) in restrukturiranja trošenja države v korist prejemnikov z nominalno fiksiranimi pravicami, ki jih bo povzročil dolgoročni premik trajektorije BDP navzdol, torej dolgoročno relativno nižji domači produkt.

4 Pa še pri tem instrumentariju je fiskalna politika v evro območju omejena v manevriranju.

5 Glej, na primer, Bole(2006a).

6 Glej, na primer, Cerra in Saxena(2007) in Hamilton(1989).

Slika 1.
»Hamiltonov« učinek krize na trajektorijo rasti

Vir: Cerra in Saxena(2007).

V ilustracijo verjetnih težav na trgu kapitala državnega dolga velja omeniti, da evidenca o finančnih gospodarskih krizah v svetu po II svetovni vojni kaže, da je v treh letih po izbruhu finančne krize javni dolg praviloma porasel za preko 80% in to neodvisno od razvitosti konkretnih držav⁷. Glede na takšne izkušnje se lahko v daljšem obdobju po tej krizi pričakuje ogromno povečanje ponudbe državnega dolga. Že samo za skupino najbolj razvitih držav G20 se ocenjuje, da bodo fiskalne posledice finančne krize na dolg dosegle vrh v letu 2014, ko naj bi bil dolg skupine gospodarsko najmočnejših držav G20 za preko 24 odstotnih točk BDP (približno 40%) večji kot pred krizo, v letu 2007.⁸ To pomeni, da bodo samo države G20 vsako leto potrebovale 5% svetovnega produkta (slabo četrtno svetovnega varčevanja) za financiranje fiskalnih deficitov, ki jih bo povzročila sedanja kriza. Pogoji za zadolževanje manjših držav, še zlasti z nižjim investicijskim ratingom, se bodo torej zelo zaostri, še zlasti, ker bo tudi povečanje njihovega javnega dolga veliko.

Kriza bo seveda tudi v Sloveniji močno povečala javni dolg in dolgoročno poslabšala javnofinančno stanje. Proti-krizno delovanje fiskalne politike (zaradi avtomatičnih stabilizatorjev, neposrednega fiskalnega podpiranja gospodarstva in kapitalskih vložkov) bo samo do konca 2010 povečalo javni dolg za približno 50%. Javni dolg, ki je konec 2008 znašal 22.5% BDP, se bo namreč v obdobju 2009-2010 povečal zaradi kumulativnega deficita javnofinančnega sektorja za okoli 10.5%BDP⁹, zaradi kapitalskih vložkov v finančne posrednike za okoli 1%BDP (vložek v SID in predvidena proračunska rezerva za

7 V finančnih krizah realni padec davčnega donosa zlahka kumulativno preseže 10%, kot ilustrirajo posledice bančnih kriz v treh Nordijskih državah (Norveški, Švedski in Finski) na prehodu v devedeseta leta. Glej Reinhart in Rogoff(2008).

8 V 2007 je bil dolg v G20 62.4%BDP v 2014 pa naj bi bil, po ocenah IMF, 86.5%BDP. Glej Horton in drugi (2009).

9 Povprečje ocen Londonskega Consensus-a za javnofinanci deficit v Sloveniji za 2009 je, naprimer, -5.5%BDP za 2010 pa 5%BDP.

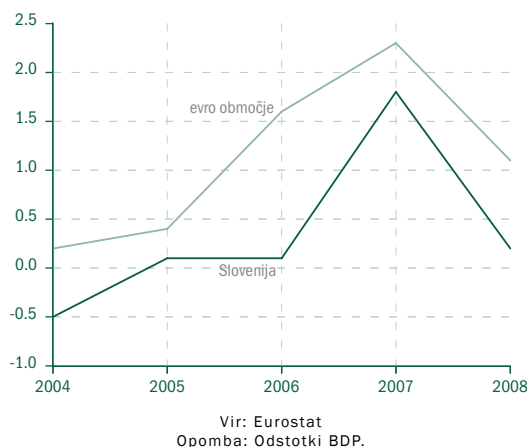
dokapitalizacijo bank) in zaradi možne vnovčitve jamstev iz krizne podjetniške sheme za okoli 0.3% BDP (pri verjetnosti vnovčitve 0.1). V ilustracijo velikosti dolgoročnih fiskalnih posledic kriznega interveniranja dodajmo, da bi samo za nevtraliziranje porasta dolga Slovenije, ki ga bo povzročilo krizno poslabšanje fiskalnega stanja v 2009-2010, primarna bilanca javnofinančnega sektorja morala več kot 11 let dosegati letni presežek 1% BDP. To bo, v primerjavi s predhodnim obdobjem, izjemno veliko breme za javnofinančni sektor, če upoštevamo, da primarna bilanca niti v povprečju izjemno konjunkturalnih let 2006-2007 ni dosegla presežka v obsegu 1% BDP.

Pešanje fiskalnega stanja pred krizo. Na dolgoročne fiskalne posledice krize bodo vplivali tako zatečeno fiskalno stanje pred izbruhom krize, globina in trajanje krize ter narava implementacije proti-krizne fiskalne politike.

Fiskalno stanje ob izbruhu krize je bilo v Sloveniji slabo; relativno majhen javni dolg je bila sicer pomembna vendar edina dobra stran fiskalnega stanja v 2008/q2.

Opazno poslabševanje tekočih fiskalnih dosežkov v obdobju pred krizo je bilo prikrito zaradi visoke gospodarske rasti, natančneje, zaradi delovanja avtomatičnih stabilizatorjev¹⁰. Hitra rast je povzročila, na strani izdatkov, zmanjševanje transferjev, na strani prihodkov pa večanje davčnega donosa, še zlasti davkov na dohodek gospodinjstev in podjetij (glej tabeli 1 in 2). Edina komponenta pri izdatkih, ki je (izdatno) strukturno zmanjševala trošenje države po vstopu v EU, so bile plače, ki so se že sicer zmanjševale (kot delež BDP) vse od poletja 2003.¹¹

Slika 2.
Javnofinančna primarna bilanca

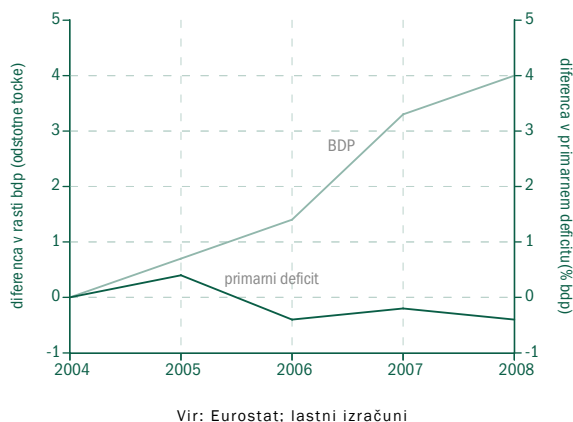
¹⁰ V obdobju 2006/I-2008/II je gospodarstvo naraščalo zelo hitro, medletne stopnje rasti so bile večje od 5% kar v desetih zaporednih četrtletjih, s povprečno vrednostjo 6.2%. Glej SURS.

¹¹ Ko je sprejet model indeksiranja plač v javnem sektorju, ki je enakovredno upošteval tečaj, inflacijo v Sloveniji in inflacijo v evro območju. Glej Bole in Mramor(2005).

Ciklično večji prihodki in manjši izdatki so razvodeneli usmeritev fiskalne politike, saj je z znižanjem davčne obremenitve (ukinila je davek na plačilno listo in zmanjšala efektivno davčno stopnjo dohodnine) ter zaustavljanjem parametrične pokojninske reforme v času največje konjunktne ne le dodatno stimulirala gospodarstvo temveč tudi poslabšala strukturno fiskalno stanje. Saj zmanjšanje davčne obremenitve¹² in povečanje trošenja za

Slika 3.

Kumulativne razlike (med Slovenijo in evro območjem) v BDP in primarnem deficitu

Opomba: Kumulativno povečanje (glede na vrednosti v 2004) razlik med Slovenijo in evro območjem; difference v stopnjah rasti so prikazane na levi osi, razlike v primarnem deficitu v odstotkih BDP pa na desni osi.

pokojnine ni spremljalo nobeno dodatno strukturno krčenje izdatkov, ki bi bilo potrebno vsaj za vzdrževanje nespremenjenega strukturnega fiskalnega stanja, kaj šele za dodatno krčenje strukturnega trošenja, ki ga je zahteval vstop v denarno območje evra, ko je celotno breme makroekonomskega uravnavanja prešlo na fiskalno politiko¹³.

Zaradi hitre rasti davčnega donosa ostalih davčnih oblik (ki jo je poganjala visoka rast gospodarske aktivnosti), (cikličnega) zaostajanja transferjev in (strukturnega) plač se je tekoči javnofinančni primarni saldo navkljub krčenju davčnih virov izboljšal, vendar je bilo izboljšanje premajhno za izboljšanje relativno slabega fiskalnega stanja glede na evro območje (kot kaže slika 2) celo pri hipotetično enaki gospodarski rasti, kaj šele pri dejansko bistveno hitrejši gospodarski rasti.

¹² Za približno 1.8%BDP, glej Bole in Volčjak(2006)

¹³ Opozorila o zaporedju ekonomskopolitičnih potez za varno krčenje davkov in o potrebnih korekcijah fiskalne politike po vstopu v evro območje glej v Bole(2006a) in Bole(2006).

Kako velika je bila oportunitetna izguba fiskalnega zdravja (izostanek relativnega izboljšanja fiskalnega stanja) je ilustirano na sliki 3. Prikazane so kumulativne razlike med Slovenijo in evro območjem glede na izhodiščno leto 2004. Razlike so prikazane za rast BDP in javnofinančni primarni deficit v %.¹⁴ Na dlani je, da se je, navkljub hitrejši gospodarski rasti (v povprečju za preko dve odstotni točki letno) in predvsem opaznem pospeševanju rasti glede na evro območje (kumulativno za 4 odstotne točke), relativni javnofinančni primarni rezultat Slovenije do konca 2008 kumulativno celo poslabšal.

Tabela 1.
Javnofinančni izdatki

	2004	2005	2006	2007	2008
Plačilo tujih obresti	0.48	0.41	0.29	0.27	0.32
Plačilo domačih obresti	0.94	0.88	0.92	0.77	0.58
Plače	9.07	8.78	8.62	8.01	8.18
Subvencije	1.20	1.33	1.30	1.23	1.28
Transferji posameznikom	16.24	16.13	15.71	14.78	15.14
Investicije	2.33	2.28	2.91	3.28	3.38
Izdatki za blago in storitve	3.12	3.02	3.19	3.12	3.22

Vir: Bilten, Ministrstvo za Finance, lastni izračuni
Opomba: V odstotkih BDP

Tabela 2.
Javnofinančni prihodki

	2004	2005	2006	2007	2008
Davek na dohodke	7.8	7.8	8.8	8.5	9.3
Davek na plačilno listo	1.8	1.8	1.5	1.2	0.7
Posredni davki	13.2	13.6	13.1	13.1	12.9
Prispevki	13.9	13.9	13.6	13.3	13.7
EU prihodki	0.7	1.1	1.1	1.0	1.0
Kapitalski prihodki	0.3	0.4	0.5	0.4	0.3
Nedavčni prihodki	2.5	2.2	2.0	2.1	2.3

Vir: Bilten, Ministrstvo za Finance, lastni izračuni
Opomba: V odstotkih BDP

Verodostojnost politike vzdržnega fiskalnega stanja je bila na koncu razdobja hitre rasti še dodatno spodkopana, saj je v 2008 prišlo, s sprejetjem novega zakona o plačah v javnem

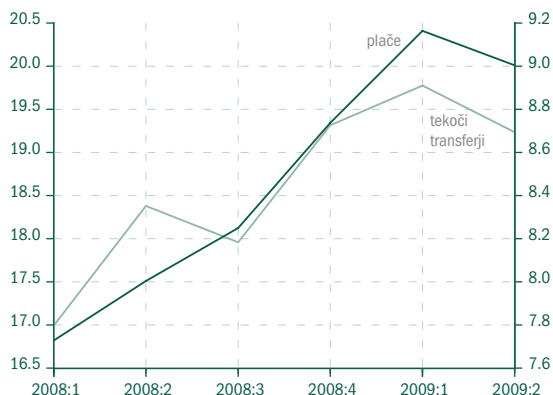
¹⁴ V letu 2004, zadnjem pred vstopom Slovenije v EU, je bila gospodarska rast tako v Sloveniji kot v evro območju enaka mediani v obdobju 1996-2008 in praktično enaka tudi povprečju tega obdobja; v Sloveniji je bil povpreček enak letu 2004, namreč 4.3, v evro območju pa je bil povpreček 2.1, leto 2004 pa 2.2.

sektorju, tudi do izničenja edinega (čeprav opazno velikega!) strukturnega izboljšanja v trošenju države (za 1% BDP), do katerega je prišlo po vstopu v EU. Poslabšanje ilustrira slika 4, kjer je prikazano povečanje tekočih transferjev posameznikom in plač. Tako transferji kot plače so desezonirani in prikazani na enoto (četrtrtine) povprečnega BDP v 2008, kar omogoča bolj nazorno oceno velikosti trendnih letnih vrednosti.¹⁵

Izjemno hitra gospodarska rast v obdobju 2005 -2008 je bila torej fiskalno izgubljena. Še več! Izostanek relativnega izboljšanja(!) fiskalnega stanja glede na evro območje, pri sicer velikem pospeševanju(!) gospodarske rasti glede na evro območje in povečanje plač države (sprememba plačne zakonodaje) ob zatonu gospodarske rasti, nesporno dokumentirata, da so tudi v Sloveniji nosilci fiskalne politike (praviloma) nedosledni v času in pristranski k primanjkljaju (tako kot v tujini)¹⁶. Neodzivnost fiskalnega stanja na pospeševanje gospodarske rasti, ki jo kaže slika 3, torej dokumentira neverodostojnost zavez politike k vzdržnemu fiskalnemu stanju.

12

Slika 4.
Transferji posameznikom in plače javnofinančnega sektorja

Vir: Bilten, Ministrstvo za Finance, lastni izračuni
Opomba: V odstotkih BDP 2008; desezonirane vrednosti

Za izogibanje velikim narodnogospodarskim škodam v prihodnosti je zato nujno verodostojnost zavez k vzdržni fiskalni politiki institucionalizirati z (od vlade) neodvisnim nadzornikom fiskalnega stanja! Prav v obdobju fiskalne normalizacije, torej v času

15 Za znatno izboljšanje fiskalnega stanja (primarnega salda) v času »debelih krav« ne skrbijo le gospodarstva z »ozko« državo, temveč tudi gospodarstva s socialno »debelo« državo, kot naprimer Finska (s trošenjem države preko 49%BDP), ki je še v 2008 imela višek v primarnem saldu 4.5%BDP (Slovenija ga je imela -1.8%BDP).

Glej Eurostat. Kako velika je zaradi tega bila, po izbruhu krize, razlika med Slovenijo in Finsko v manevrskem prostoru fiskalne politike (pri sicer približno enakem padcu gospodarske aktivnosti), je na dlani.

16 Glej Wyplosz(2005).

nevtraliziranja posledic sedanjega velikega kriznega javnofinančnega deficita na rast javnega dolga bo, na primer, verodostojnost zavez k dolgoročno vzdržnemu javnofinančnemu stanju ključna. Kako namreč »zaupati« ekonomski politiki, da bo v »težkih« časih okrevanja dolgoročno krčila trošenje države, če tega ni bila sposobna izpeljati (navkljub deklaracijam) niti v izjemno »dobrih« časih?¹⁷

Poslabšanje javnofinančnega stanja v času izbruha krize. Ob obratu gospodarske aktivnosti (po 2008/II) so bili učinki avtomatičnih stabilizatorjev na osnovne fiskalne dosežke države seveda ravno nasprotni kot v času konjunktura. Tudi obseg učinkov je bil ustrezno velik. Dinamika obrata javnofinančnega stanja ob izbruhu krize je prikazana na sliki 5. Prikazane so spremembe javnofinančnih prihodkov in izdatkov. Prikazane so desezonirane vrednosti na enoto (četrtnine) povprečnega BDP v 2008, ponovno zato, da nazorneje kažejo trendne letne spremembe.

Slika 5.
Javnofinančno stanje ob izbruhu krize

Vir: Bilten, Ministrstvo za Finance; lastni izračuni
Opomba: V odstotkih BDP 2008; desezonirane vrednosti

Na dlani je, da so se javnofinančni prihodki trendno ustavili že v tretjem četrtletju in da so izdatki nadaljevali z nespremenjeno dinamiko naraščanja do konca leta. Glavni generatorji nadaljnje rasti so bili avtomatični stabilizatorji (tekoči transferji posameznikom). Vendar je bilo naraščanje izdatkov opazno večje od proti-cikličnega delovanja avtomatičnih stabilizatorjev zaradi velikega povečanja plač v javnem sektorju. Že samo do konca 2008 so

¹⁷ Velja dodati, da verjetno ni bil dosežen niti cilj ukinitve davka na plačilno listo in krčenja dohodnine (namreč povečanje konkurenčnosti), saj so se zaradi velike konjunktura in manjših davkov v 2008 stroški dela v Sloveniji diferencialno povečali (glede na EU) za približno 1.8% BDP, torej približno toliko, kot se je zmanjšala davčna obremenitev (glej redni del septembrskih Gospodarskih Gibanj).

namreč plače države porasle za 1% BDP na letni ravni (glej sliko 4). Po prvem četrtnem letju so od skupnega trendnega povečanja (po 2008q1) javnofinančnih izdatkov za 4.5% (v enotah BDP 2008), transferji posameznikom in plače skupaj prinesli 3.8 odstotne točke!

Že v zadnjem četrtnem letju 2008 je bil deficit javnofinančnega sektorja (desezoniran in preračunan na letno raven) -4%BDP, V prvem polletju 2009 je porasel na 5%-6%BDP izključno zaradi velike spremembe dinamike avtomatičnih stabilizatorjev (stagnacije individualnih transferjev in močnega padca davkov) ter porasta plač javnega sektorja (glej slike 4 in 5). Do visokega deficita javnofinančnega sektorja v prvem polletju 2009 je zaradi močnega padca javnofinančnih prihodkov očitno prišlo navkljub nominalnemu(!) zmanjševanju trošenja države (glej sliko 5).

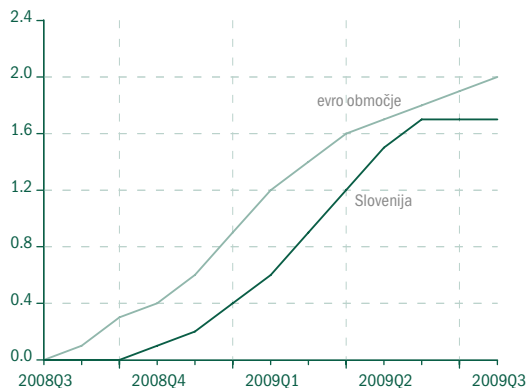
Z dodatnimi fiskalnimi vzpodbudami v 2009 se je dejanski javnofinančni saldo do konca drugega četrtnega 2009 le malo spremenil, čeprav so bile sprejeti ukrepi fiskalno manj ugodni od možnih. Subvencije za skrajšani delovni čas in subvencioniranje začasne nezaposlenosti na dinamiko poslabšanja fiskalnega stanja do sredine leta sploh še niso vidno vplivale, kot kaže slika 6, kjer so prikazane državne subvencije ostalim sektorjem (razen prebivalstvu).

Slika 6.
Subvencije ob izbruhu krize

Vir: Bilten, Ministrstvo za Finance, lastni izračuni
Opomba: V odstotkih BDP 2008. desezonirane vrednosti

Slika 7.
Povečanje nezaposlenosti

Vir: Eurostat; lastni izračuni
Opomba: ILO definicija nezaposlenosti; spremembe glede na 2008/8.

15

Če sodimo po poslabšanju brezposelnosti do konca tretjega četrtnega letošnjega leta, je lajšanje likvidnostnega pritiska na brezposelnost s subvencioniranjem skrajšanega delovnega časa in začasne nezaposlenosti pripomogle k relativno (glede na evro območje) majhnemu poslabšanju brezposelnosti v Sloveniji. Glej sliko 7, kjer je prikazano povečanje brezposelnosti ob izbruhu krize glede na avgust 2008, ko je bila brezposelnost v Sloveniji najnižja.

Odlaganje plačevanje socialnih prispevkov bi bilo bolj učinkovit način amortiziranja kratkoročnih učinkov (predvsem nelikvidnosti) krize na nezaposlenost¹⁸, saj je moralni hazard uporabnikov za zlorabljanje subvencioniranja skrajšanega delovnega časa in\ ali subvencioniranja začasne nezaposlenosti večji (subvencije so namreč brezplačne!). Subvencijska pomoč je poleg tega slabše ciljana, saj stimulira k sodelovanju (zaradi brezplačnih subvencij!) tudi tista podjetja, ki jim državna pomoč malo pomeni, zaradi česar je potencial razpoložljive pomoči za podjetja (ki pomoč resnično potrebujejo) manjši. Seveda pa je za fiskalno politiko najpomembnejši argument proti brezplačnemu subvencioniranju (in v korist odlaganja davkov), neprimerno slabši učinek subvencij na vzdržnost dolgoročnega fiskalnega stanja (na verodostojnost zaveze politike vzdržnemu fiskalnemu stanju).

Medtem ko so avtomatični stabilizatorji takoj in močno poslabšali javnofinančno stanje, pa do tretjega četrtnega 2009 dejansko realizirano poslabšanje javnofinančnega stanja, ki izvira

18 Glej, na primer, Dreze(1993) ali Bole(2008) in Bole(2009).

iz diskrecijskih kriznih posegov ekonomske politike, očitno še ni bilo veliko¹⁹. Seveda pa je potencialno možno poslabšanje fiskalnega stanja zaradi proti-kriznih ukrepov neprimerno večje, še zlasti, če bi prišlo do večje vnovčitve jamstev, ki so sestavni del proti-kriznih ukrepov za odpravljanje kreditnega zastoja, ali pa, splošneje, v primeru večjega poslabšanja solventnosti bank, če bi se okrevanje realnega gospodarstva zelo zavleklo.

16

Medtem ko je za nosilce politike nadaljevanje šibkega eksternega povpraševanja in zato izostanek okrevanja eksogeno, pa lahko ekonomska politika z neustrezno implementacijo vzpodbud z jamstvi neposredno poslabša fiskalno stanje. Nevarna so še zlasti jamstva bankam za kreditiranje podjetij, kjer bi zaradi neustrezne implementacije, še zlasti če bi nosilci ekonomske politike želeli na silo povečati obseg kreditov, lahko prišlo do večjega obsega vnočitev jamstev. Ad hoc (brez dražbe) zniževanje oportunitetne cene (deleža tveganja, ki ga nosi banka), ali preveliko povečevanje ponujene kvote jamstev bi namreč vzpodbudilo banke k vnovčitvi jamstev (in realizaciji kapitalskih dobičkov) pri kreditih z dovolj velikimi slabitvami²⁰.

Ponudba jamstev pri sedANJI dinamiki gospodarske aktivnosti ne sme opazno preseči 50 milijonov mesečno (kar omogoča rast kreditov podjetij do 1% mesečno). V nasprotnem primeru bi se znižala oportunitetna »cena« in omogočilo prikrito dokapitaliziranje bank (v korist drugih lastnikov in na račun države) in, kar je dolgoročno ključno, hitro in opazno poslabšala fiskalno stanje²¹.

Tudi timing omenjenega nasilnega pospeševanja finančnega napajanja gospodarstva bi bil napačen. Takšna kreditna pospešitev je bila potrebna na prehodu v 2009 (ko ukrep sploh še ni bil sprejet) in bo potrebna ob ponovnem zagonu gospodarske aktivnosti pri okrevanju. Takrat bo namreč potrebno večino financiranja obnoviti po toku verige dodane vrednosti navzdol. Potrebno bo torej precej bolj obsežno financiranje proizvodnje podjetij (pri danem obsegu prodaj) kot pred krizo²². Vendar za sedaj zanesljivih znakov za začetek okrevanja še ni!

Ob takšnih in podobnih tveganih potezah fiskalne politike je potrebno opozoriti, da je za vzdržno fiskalno politiko bistveno bolj pomembno izogibanje tveganjem kot iskanje maksimalnih rešitev pri tveganih predpostavkah!²³

19 Tudi v drugih državah se diskrecijski izdatki za nevtralizirane krize počasi povečujejo. Močno kasni predvsem realizacija kapitalskih intervencij države, saj v razvitih državah do julija 2009 ni dosegla niti 50%; v skupini držav G20 je že realizirano 41% najavljenih kapitalskih injekcij, pri odkupu slabih terjatev in posojanju države pa je realizirano samo 18,9% predvidenih intervencij. Glej Horton in drugi(2009).

20 Že konec 2008 so mejne terjatve z bonitetno klasifikacijo C imele približno 43% pokritje s slabitvami. V sredi 2009 je ustreznost vrednosti zagotovo že precej višja. Glej Poročilo o finančni stabilnosti, Banka Slovenije. Dodati je tudi potrebno (glej Bole(2009a), da je tekoča rast kreditov v Sloveniji opazno višja kot v evro območju

21 Glej Bole(2009a).

22 Glej Bole(2009a).

23 Glej Henriksson(2007).

Usmeritve za vzdržno fiskalno politiko. Na kratek rok, torej v tekočem ali naslednjem letu, mora fiskalna politika ciljati normalizacijo finančnega napajanja gospodarstva in krizne posledice na nezaposlenost. Dokler dinamika okrevanja ne bo dovolj trdna, je potrebno javnofinančne spremembe, ki jih povzročajo avtomatični stabilizatorji financirati, strukturno pa prilagajati preostale postavke državne blagajne. Na pripadajoči del javnofinančnih izdatkov je tudi smiselno uporabiti nominalno pravilo.

Avtomatični stabilizatorji (tako na strani trošenja kot prihodkov) namreč ne delujejo, v kolikor se ne financirajo²⁴. Strukturno prilagajanje avtomatičnih stabilizatorjev (tako med prihodki kot izdatki države) je zato v času akutne faze krize potrebno in smiselno le v kritičnih primerih, ko je financiranje države v tujini, zaradi kreditnega zastoja na trgu državnega dolga, nemogoče.

Spreminjanje davčnega sistema na kratek rok ni smiselno, še zlasti ne, dokler ne bodo implementirane institucionalne osnove, ki bodo omogočile bolj učinkovito upravljanje z javnofinančno blagajno. Fiskalne poteze, ki so sledile krčenju davka na plačilno listo in zniževanju efektivne obdavčitve z dohodnino, dokumentirajo, da je potrebno zaradi nagnjenosti politikov (tudi slovenskih) k primanjkljaju, najprej(!) ustrezno zmanjšati strukturno trošenje in šele nato zmanjšati davčno obremenitev²⁵.

Za bolj učinkovito obvladovanje trošenja države je potreben prehod na programsko specificiran proračun, ki bi, med drugim, omogočil implementacijo vreče prilagodljivih izdatkov, torej znatno večji manevrski prostor ministra za finance pri (kratkoročnem) uravnavanju trošenja države²⁶. Implementacija programsko specificiranega proračuna pa ne bi omogočila le bolj obvladljivega obsega temveč tudi (vsaj v načelu) bolj učinkovit strukturni obseg trošenja države²⁷.

Potrebno je sistemsko nevtralizirati nagnjenost nosilcev fiskalne politike k primanjkljaju, torej njihovo časovno nedoslednost pri upravljanju javnofinančne blagajne. To je potrebno tako zaradi učinkovitega odpravljanja dolgoročnih fiskalnih posledic sedanje krize, kot tudi, splošneje, vodenja dosledno anticiklične fiskalne politike, ki je po vstopu v evro nujna, če se želimo izogniti ponovitvam tako velikega (»boom-bust«) nihaja, kot ga je gospodarstvo doživelo od začetka 2007 do konca 2008.²⁸

Vprašanje je, seveda, kako nevtralizirati nagnjenost nosilcev fiskalne politike k primanjkljaju in torej povečati verodostojnost zavez fiskalne politike. Smiselna institucionalna ukrepa sta postavitev (od vlade) povsem (torej tudi finančno) neodvisnega fiskalnega sveta in sprejetje

²⁴ Glej, na primer, Corden(2009).

²⁵ Glej komentar priprav za krčenje davka na plačilno listo v Bole(2006).

²⁶ Glej Bole(2006a)

²⁷ »K ciljem usmerjen proračun«, ki je v implementaciji, obsega koncept programsko specificiranega proračuna

²⁸ Glej Bole(2008) in Bole(2006a).

zaveze o trajektoriji izboljševanja javnofinančnega stanja v ključnih časovnih presekih, vse do obrata v dinamiki javnega dolga. Določiti je torej potrebno, na primer, ciljan strukturni deficit ob koncu mandata vlade, ciljano dolžino obdobja do obrata v rasti javnega dolga, ipd.²⁹.

Fiskalni svet je formalno sicer ustanovljen, vendar je brez ključnih značilnosti za učinkovito nevtraliziranje časovne nedoslednosti politikov, kar bi moral biti osnovni namen ustanovitve takšne institucije (način izbora članov in mandata, (ne)odvisnost od vlade in, predvsem, proceduralne posledice njegovih sklepov). Fiskalni svet namreč ne sme biti strokovni in še manj še en (»folklorni«) svetovalni organ ministrstva za finance ali vlade.

18

Zaporedje ključnih korakov fiskalne politike mora biti naslednje: a) na prvem koraku (v akutni fazi krize) uperiti ukrepanje v ključne ovire normalizacije finančnega napajanja gospodarstva in v ščitenje zaposlenosti; b) na drugem koraku (do začetka okrevanja) vzpostaviti institucionalni mehanizem vzdrževanja fiskalne verodostojnosti in določiti trajektorijo vzpostavljanja dolgoročno vzdržnega fiskalnega stanja; c) na tretjem koraku (do normalizacije rasti) pa mora fiskalna politika z institucionalnimi spremembami usposobiti upravljanje z javnofinančno blagajno za implementacijo vračanja fiskalnega stanja (javnega dolga) po napovedani trajektoriji k dolgoročno vzdržnemu fiskalnemu stanju.

²⁹ Glej, na primer, Švedsko po fiskalni krizi na začetku devedesetih let (Henriksson(2007)). Zaveza vlade (v proračunskem memorandumu) o deficitu ob koncu mandata je poteza takšne narave.

Omenjena literatura

- Bole, V., 2006, „Lahkotnost razprav o krčenju trošenja države“, *Gospodarska Gibanja*, 377, 6-19.
- Bole, V., 2006a, “Fiskalna politika po vključitvi v evro območje – novi cilji in fiskalna vzdržnost”, *Bančni vestnik*, 55, 91-98.
- Bole, V., 2008, “Čas je za celovito anticiklično fiskalno politiko”, *Gospodarska Gibanja*, 408, 6-15.
- Bole, V., 2009, “Kje dopolniti ekonomsko politiko za težje čase”, *Gospodarska Gibanja*, 411, 6-13.
- Bole, V., 2009a, “Odpravljanje kreditnega krča – kako naprej?”, *Gospodarska Gibanja*, 416, 6-18.
- Bole, V. and D. Mramor (2005), “Soft Landing in the EMU: Lessons from Slovenia”, published in (ed. J. Prašnikar). “Competitiveness, Social Responsibility and Economic Growth”, Nova Science Publishers, Inc, 45-63.
- Bole, V. In R. Volčjak, 2006, „Predlogi sprememb davčnega sistema: kratka ocena možnih posledic“, *Gospodarska Gibanja*, 384, 31-48.
- Cerra, V. and S.C. Saxena, 2007, “Growth dynamics: the myth of economic recovery”, *BIS, WP226*.
- Corden, W.M., 2009, “The theory of the fiscal stimulus: How will a debt-financed stimulus affect the future?”, *Policy insight*, 34, CEPR, 1-6.
- Dreze, H., 1993, “Can Varying Social Insurance Contributions Improve Labour Market Efficiency?”, in (ed. A. Atkinson) *Alternatives to capitalism, the economics of partnership*, St. Martin's Press in association with the International Economic Association.
- Hamilton, J.D., 1989, “A new approach to the economic analysis of nonstationary times series and the business cycle”, *Econometrica*, 57, 357-384.
- Henriksson, J., 2007, “Ten lessons about budget consolidation”, *Bruegel Essay and Lecture Series*.
- Horton, M., M. Kumar and P. Mauro, 2009, “The state of public finances: A cross country fiscal monitor”, *IMF staff position note*.
- Reinhart, C.M. and K.S. Rogoff, 2008, “Banking Crisis: An equal opportunity menace”, *NBER, WP14587*.
- Reinhart, C.M. and K.S. Rogoff, 2009, “The aftermath of financial crisis”, *NBER, WP14656*.
- Spilimbergo A., S. Symansky and M. Schindler, 2009, “Fiscal multipliers”, *IMF staff position note, IMF*.
- Wyplosz, C., 2005, “Fiscal policy: Institutions versus rules”, *National Institute Economic Review*, 191, 70-84.

ZNAKOV VSAJ PREHODNEGA IZBOLJŠANJA JE VSE VEČ

20

Zmanjšanje domačega trošenja v avgustu je bilo manjše od običajnega sezonskega padca; z impulznim trendom ugotovljeno krčenje je bilo najmanjše po lanskem septembru. Pričakovano skupno povpraševanje v predelovalnih dejavnostih je oktobra celo doseglo dolgoletno povprečje in opazno presega pričakovanja v EU. Zaostajanje izvoza za primerljivim lanskim je bilo septembra manjše kot v prejšnjih mesecih, saldo blagovne menjave je bil malone izravnal. Zmanjšanje primanjkljaja je pričakovan rezultat nekoliko nesimetričnega krčenja trgovinske menjave; uvoz se je zmanjšal bolj kot izvoz. Trgovinska menjava Slovenije se je skrčila bolj kot v povprečju EU; razmerje med krčenjem menjave in krčenjem produkta pa je bilo manjše. Zaupanje se počasi vrača; v predelovalnih dejavnostih se je oktobra okrepilo, v storitvenih dejavnostih je ostalo nespremenjeno, v trgovini pa je oslabilo. Gospodarska klima v EU ostaja nespremenjena.

Industrijska produkcija se je septembra malenkostno povečala. Večina neindustrijskih dejavnosti se še naprej krči; kriza v gradbeništvu se še pogloblja; število turističnih prenočitev se tudi po končani poletni sezoni zmanjšuje, posledice krize na avtomobilskem trgu nekoliko popuščajo. Na trgu dela se je stanje močno poslabšalo. Število iskalcev dela se približuje 100.000, vendar so v zadnjih mesecih nekoliko boljše tudi zaposlitvene možnosti. V septembru je bilo v EU27 že 22,1 milijona brezposelnih, od tega 15,3 milijona na območju evra. Povečevanje brezposelnosti se bo nadaljevalo tudi, ko bo gospodarska aktivnost začela naraščati; v krizi dosežena brezposelnost bo dolgotrajna in malone neodpravljava. Med krizo so mnoge države EU s svojimi posegi velik del potencialne odkrite brezposelnosti spreminjale v prikrito.

Cene pričenjajo (vztrajneje) naraščati; oktobra so se povečale za 0.1% in so na ravni, ki so jo dosegle oktobra lani. Tokrat se je bolj podražilo blago, storitve so se pocenile. Cene industrijskih proizvajalcev so se septembra povečale v vseh namenskih skupinah, medletne spremembe in impulzni trendi ostajajo raznoliki. Oktobra so začele hitreje rasti cene surovin; v začetku novembra so bile kovine v evrih za četrtno dražje kot pred letom; dražja je bila tudi nafta in hrana. Dinamika plač in stroškov dela se umirja (glede na evro območje). Bruto in neto plače so se avgusta zmanjšale, velik del tega gre pripisati krčenju opravljeni ur dela. Stroški dela, ki so v 2008 močno porasli in izničili pozitivne učinke ukinitve davka na plačilno listo, so se umirili, prehitevanje stroškov dela v drugih gospodarstvih EU je izginilo. Izjema je država, kjer je zakon o plačah drastično povečal dinamiko stroškov dela.

Javnofinančni prihodki so se oktobra močno povečali, krepijo se predvsem prihodki iz domačih davkov na blago in storitve. Tudi neposredni davki in ostali prihodki so oktobra porasli; glavnino je prispevala dohodnina, ostalo višji socialni prispevki; izdatnost davka na dohodek podjetij ostaja precej nižja. »Polžja« rast denarnih agregatov se nadaljuje; krediti podjetjem so se zmanjšali, krediti prebivalstvu povečali. Povečali so se tudi depoziti, podjetij bolj kot prebivalstva. Neto finančna pozicija je ostala praktično nespremenjena. V evro območju so se septembra krediti privatnemu sektorju povečali relativno še manj kot v Sloveniji, opazno se je skrčil širši denar in ročnost depozitov. Interventne obrestne mere ECB ostajajo nespremenjene, obrestne mere na denarnih trgih in obrestne mere dolgoročnih državnih papirjev stagnirajo, tudi detajlistične obrestne mere, razen na depozite prebivalstva, se niso spremenile. Tekoči račun je malone izravnal. K temu je največ prispeval majhen primanjkljaj v blagovni menjavi. Finančni račun odraža odpravljanje posledic nebrzdanega zadolževanja in špekuliranja v razdobju 2005-2008.

21

SIGNS OF CONTEMPORARY IMPROVEMENTS ON THE RISE

The drop of domestic demand in August was less than normal seasonal cut back; the rate of decrease was the lowest since September 2008. Expected total demand in manufacturing in October reached previous long term average; expectations exceeded the expectations in EU. The lagging of exports behind the exports in 2008 was lower than in previous months, trade balance was close to equilibrium. The decrease of the trade balance is an expected outcome of slightly asymmetrical reduction of foreign trade; imports decreased more than exports. Foreign trade in Slovenia contracted more than EU average; the ratio between reduction of trade and reduction of GDP was however lower than average. The confidence is slowly coming back; in October, the confidence strengthened in manufacturing, stagnated in services, and weakened in retail trade. Business climate in EU has remained unaltered.

Industrial production increased slightly in September while activity in most non-industrial sectors decreased. The crisis is deepening in construction, the number of tourists continued to decrease also in the non-seasonal period; the consequences of the crisis in the car market were milder than before. The situation on the labor market is rapidly worsening, the number

of job seekers approaches 100.000, though job opportunities have been improving. The number of unemployed people in EU27 reached 22.1 million, in the euro area 15.3 millions. The created unemployment will extend long beyond the period of recovery in production, the unemployment rate reached in the crisis will preserve; government interventions in the labor market in many EU countries changed potential open unemployment into hidden unemployment

22

Prices began to grow steadily; in October, they increased by 0.1 percent which reestablished their level a year ago. Prices of goods increased, prices of services lowered. Industrial producers prices in September increased in all three groups; yearly changes and impulse trends varied. World raw material prices in the beginning of November were higher than a year ago; prices of metals for a quarter; higher were also oil and food prices. The dynamics of wages and labor costs is calming down (compared to euro area). Gross and net wages decreased in September partly due to the drop in number of working hours. Labor costs which increased enormously and which nullified the effects of the abolition of payroll taxes on competitiveness, have calmed; the overtaking of labor costs in other EU countries has disappeared. Government is an exemption; the wage reform enacted in 2008 has increased wage dynamics drastically.

Public revenues rose substantially in October, particularly due to domestic taxes on goods and services. Direct taxes and other revenues increased, as well. the major contribution coming from personal income tax and social contributions. The revenues of profit tax remained low. Extremely slow growth of monetary aggregates continues; credits to business sector dropped slightly while credits to households increased slightly; net financial position did not alter. Credits to the non-financial private sector in EU lagged behind even more; broad money shrank. ECB interest rate remains unaltered, interest rates on the money market and on long term government bonds stagnate, so do the interest rates for credits and deposits.. Current account is nearly balanced with the trade account contributing most. Financial account exhibits struggle with the consequences of unrestrained debts incurrences and speculations in 2005-2008 period.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Začetek opaznega trendnega pospeševanja trošenja?

Podatki o skupnem domačem trošenju omogočajo oceno za avgust, ko se je domače trošenje zmanjšalo za 6.8%. Zmanjšanje pa ni doseglo sezonskega padca, ki je običajen za avgust, saj se je bolj dolgoročna dinamika okrepila, rast impulznega trenda je tako dosegla najmanj enkrat višjo, čeprav še vedno negativno, vrednost (-1.7% na letni ravni), kot v katerem koli mesecu po lanskem septembru. Trendna pospešitev domačega končnega trošenja potrjuje tudi omenjena višja dinamika domačih davkov na blago in storitve po drugem četrtletju.

23

Avgusta se je popravila bolj dolgoročna dinamika pri vseh treh komponentah domačega trošenja.

Bolj dolgoročna dinamika trošenja prebivalstva je bila ponovno (tako kot julija) opazno pozitivna, vendar se je še povečala. Trošenje prebivalstva je bilo, namreč, za skoraj 6% višje kot pred letom dni (v juliju le za 1.2%).

Investicije so se avgusta sicer trendno še naprej opazno zmanjševale, vendar je bilo to zmanjševanje najnižje po lanskem oktobru. Velja dodati, da se je v tretjem četrtletju prvokrat po letu dni povečalo tudi število tržnih transakcij s stanovanji.

Tekoče trošenje države za blago in storitve se je avgusta povečalo za 2.5%, bolj dolgoročna dinamika pa je bila višja od 10% (pozitivna je že tretji mesec).

Izvozno povpraševanje je avgusta močno padlo; padec je bil večji od sezonskega, saj se je bolj dolgoročna trendna dinamika iz julijskega povečevanja ponovno spremenila v (počasno) padanje. Septembrski sunek v izvozno povpraševanje je bil prav tako močnejši od sezone, vendar tokrat navzgor. Tako da se je trendna dinamika izvoza opazno povečala. V zadnjih treh mesecih (julij-september) se je trendna dinamika izvoza zelo izboljšala, trendno zmanjševanje po letnih stopnjah preko 25% pred julijem, se je v tretjem četrtletju spremenilo v trendno naraščanje po stopnji okoli 14% na letni ravni.

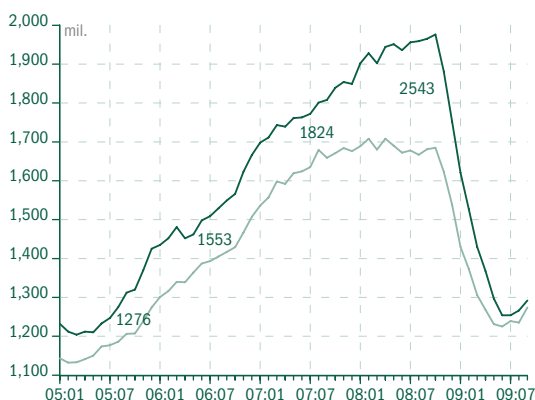
Pričakovano skupno povpraševanje v predelovalnih dejavnostih je oktobra praktično že doseglo dolgoletno povprečje, saj je delež anketiranih podjetij, ki pričakujejo rast v naslednjih treh mesecih doseglo 62% vseh anketiranih; še naprej opazno presega tudi pričakovanja v EU. Izvozna pričakovanja so se tudi povečala, vendar so še naprej šibkejša od skupnega in od dolgoletnega povprečja, saj le približno 50% anketiranih pričakuje povečanje v naslednjih treh mesecih, podobno kot v EU. Pričakovana prodaja v trgovini na drobno se prav tako povečuje (bolj kot v EU), vendar še ni dosegla dolgoletnega povprečja (le okoli polovice anketiranih pričakuje povečanje prodaje v naslednjih treh mesecih).

2. Malone izravnana blagovna menjava v septembru

Septembra se kažejo pozitivni premiki v blagovni menjavi s tujino. Zaostajanje izvoza za primerljivim lanskim je bilo septembra manjše kot pred tem, saldo blagovne menjave pa je skoraj izravnano. Medtem ko je bil devetmesečni blagovni primanjkljaj lani 2345 milijonov €, je letos le 553 milijonov €, torej niti četrtno lanskega. Letošnja prilagoditev v smeri zmanjšanja trgovinskega primanjkljaja je resnično velika, a je predvsem rezultat krize – nekoliko nesimetričnega zmanjšanja trgovinske menjave.

24

Trgovinska menjava [desezonirani podatki]

Skupni slovenski izvoz je bil septembra 1490 milijonov € (20.3% manj kot septembra 2008), uvoz 1502 milijonov € (29.0% manj kot septembra lani), kar pomeni primanjkljaj le 12 milijonov € oziroma kar 99.2% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 1060 milijonov € (padec za 15.4% glede na september 2008), uvoz 1195 milijonov € (28.4% manj), kar da primanjkljaj 135 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil septembra izvoz 430 milijonov € (30.3% manj kot enak mesec lani), uvoz 307 milijonov € (31.2% manj), kar pomeni presežek 123 milijonov € in 116.2% pokritje uvoza z izvozom.

V prvih treh četrtletjih 2009 je bil skupni izvoz 11883 milijonov € (22.3% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 12436 milijonov € (29.5% manj), kar da primanjkljaj 552 milijonov € oziroma 95.6% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v devetih mesecih 8319 milijonov € (21.6% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 9699 milijonov € (29.8% manj), kar pomeni primanjkljaj 1380 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz v tem obdobju 3564 milijonov € (23.9% manj kot v devetih mesecih 2008), uvoz 2737 milijonov € (28.5% manj), kar da presežek 827 milijonov €.

Veliko krčenje svetovne trgovinske menjave je pričakovana posledica finančne krize ter temelji razlog za krčenje bruto domačega produkta. Tako se je trgovinska menjava EU od

drugega kvartala lani do drugega kvartala letos skrčila za 16.1 odstotkov (izvoz za 16.8 in uvoz za 15.4 odstotke), kar je 3.3 krat več od krčenja BDP v enakem razdobju; upadel je za 4.9 odstotka. Ustrezne številke v EU15 so 16.05, 17.7, 14.4 in 4.8 odstotkov. V vsej EU, posebno pa še v razvitem delu je bilo krčenje izvoza močnejše od krčenja uvoza. Izvoz se je najbolj, kar za 30.2 odstotka zmanjšal na Finskem, najmanj, le za 2.4 odstotka pa na Irskem. Izvoz se je bolj kot uvoz skrčil še v Nemčiji (za 18.1 proti 11.0 odstotkom), Franciji, Italiji, Avstriji in na Nizozemskem. V ostalih članicah EU je bilo krčenje uvoza močnejše od krčenja izvoza. Uvoz se je najbolj skrčil v Latviji (za 38.9 odstotkov), Litvi (za 37.1 odstotka) in Estoniji (za 31.2 odstotka).

Slovenija sodi med dežele, v katerih se je trgovinska menjava skrčila za 22.2 odstotkov, to je bolj kot v povprečju EU, izvoz za 20.5 odstotka, uvoz pa za 23.9 odstotka. Razmerje med krčenjem menjave in krčenjem produkta je bilo manjše kot v povprečju EU; velik del krčenja BDP gre torej pripisati krčenju domačega povpraševanja - velikemu padcu investicij.

25

Krčenje trgovinske menjave v razdobju 2009/II-2008/II

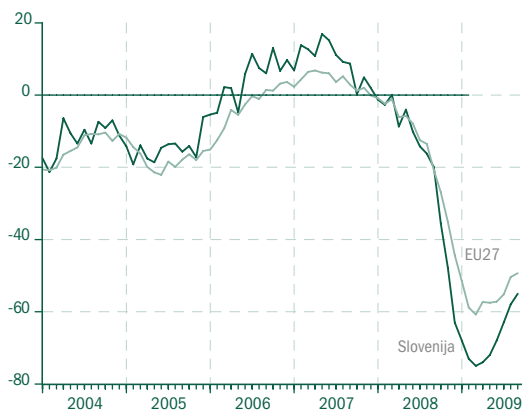
	izvoz	uvoz	menjava	BDP	izvoz/ BDP	uvoz/ BDP	izvoz/ uvoz
EU27	-16.80	-15.40	-16.10	-4.90	3.43	3.14	1.09
EU15	-17.70	-14.40	-16.05	-4.80	3.69	3.00	1.23
Belgija	-18.70	-17.10	-17.90	-3.70	5.05	4.62	1.09
Češka	-16.60	-17.00	-16.80	-5.50	3.02	3.09	0.98
Danska	-13.50	-16.30	-14.90	-7.00	1.93	2.33	0.83
Nemčija	-18.60	-11.00	-14.80	-5.90	3.15	1.86	1.69
Estonija	-11.30	-31.20	-21.25	-15.80	0.72	1.97	0.36
Irsko	-2.40	-6.90	-4.65	-7.30	0.33	0.95	0.35
Grčija	-10.90	-21.80	-16.35	-0.30	36.33	72.67	0.50
Španija	-15.70	-22.30	-19.00	-4.20	3.74	5.31	0.70
Francija	-12.90	-10.70	-11.80	-2.80	4.61	3.82	1.21
Italija	-23.90	-18.10	-21.00	-6.00	3.98	3.02	1.32
Ciper	-12.10	-17.30	-14.70	-0.70	17.29	24.71	0.70
Latvija	-18.60	-38.90	-28.75	-17.40	1.07	2.24	0.48
Litva	-23.40	-37.10	-30.25	-21.10	1.11	1.76	0.63
Madžarska	-14.10	-22.40	-18.25	-7.30	1.93	3.07	0.63
Malta	-8.10	-18.60	-13.35	-3.00	2.70	6.20	0.44
Nizozemska	-12.20	-11.90	-12.05	-5.20	2.35	2.29	1.03
Avstrija	-17.20	-12.40	-14.80	-4.50	3.82	2.76	1.39
Poljska	-13.40	-19.20	-16.30	1.10	-12.18	-17.45	0.70
Portugalska	-17.10	-16.40	-16.75	-3.70	4.62	4.43	1.04
Romunija	-11.70	-27.50	-19.60	-8.30	1.41	3.31	0.43
Slovenija	-20.50	-23.90	-22.20	-9.00	2.28	2.66	0.86
Slovaška	-18.90	-20.20	-19.55	-5.40	3.50	3.74	0.94
Finska	-30.20	-27.60	-28.90	-8.90	3.39	3.10	1.09
Švedska	-15.20	-18.50	-16.85	-6.10	2.49	3.03	0.82
Vel. Britanija	-13.00	-15.10	-14.05	-6.50	2.00	2.32	0.86

3. Zaupanje se počasi vrača

Gospodarska kriza se nadaljuje. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) se je kazalnik »gospodarska klima« v oktobru 2009 glede na mesec prej znižal za dve odstotni točki, od oktobra lani je nižji za 13 odstotnih točk, hkrati pa je njegova vrednost za 23 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih v oktobru je bila za dve odstotni točki višja kot mesec prej, glede na oktober lani je bila za 3 odstotne točke, glede na dolgoletno povprečje pa 16 odstotnih točk nižja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so večinoma neugodna, saj so se glede na pretekli mesec najbolj znižali kazalniki: pričakovana proizvodnja, pričakovan izvoz in pričakovano skupno povpraševanje. Izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti je bila v oktobru 2009 le 72,4-odstotna, kar je sicer za 2,3 odstotne točke več kot v juliju 2009, a tudi za 10,1 odstotne točke manj kot oktobra lani in za 8,8 odstotne točke pod dolgoletnim povprečjem. Kazalniki konkurenčnega položaja so se v oktobru v primerjavi z julijem 2009 izboljšali, saj sta se tako kazalnik »konkurenčni položaj na trgih držav članic EU«, kakor tudi kazalnik »konkurenčni položaj na trgih zunaj EU« zvišala vsak za 6 odstotnih točk, medtem ko se je kazalnik »konkurenčni položaj na domačem trgu« zvišal za 5 odstotnih točk. Prav tako se je v oktobru obseg novih naročil v primerjavi z julijem 2009 zvišal in sicer za 25 odstotnih točk. Kot glavni omejitveni dejavnik v proizvodnji je bilo v oktobru najpogosteje navedeno nezadostno domače povpraševanje, nezadostno tuje povpraševanje, negotove gospodarske razmere, neporavnane obveznosti iz poslovanja ter težave pri pridobivanju kreditov.

Naročila v predelovalni dejavnosti

Po septembrskem vračanju optimizma zaupanje v storitvenih dejavnostih ostaja na isti ravni, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v oktobru 2009 enaka kot pretekli

mesec, hkrati pa je za 34 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja; v primerjavi z oktobrom lani pa je bila njegova vrednost nižja za 27 odstotnih točk. Na isti ravni ostaja tudi zaupanje v gradbeništvo, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v oktobru enaka septembrski, v primerjavi z lanskim oktobrom pa je bila nižja za 50 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 53 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so večinoma ugodna. Glavna omejitvena dejavnika v gradbeništvo v oktobru sta bila nezadostno povpraševanje, s čimer se je spopadalo 52% gradbenih podjetij, in velika konkurenca v panogi, kar je kot omejitev navedlo prav tako 52% podjetij.

Ankete SURS-a kažejo, da se je vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v oktobru 2009 glede na pretekli mesec znižala za 1 odstotno točko, glede na oktober lani pa je bil kazalnik nižji za 34 odstotnih točk. V oktobru je bil delež podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 39%. Kar 47% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 38% podjetij v trgovini na drobno pa so omejitve pomenili visoki stroški dela.

27

Gospodarska klima se je v celotni EU27 zanemarljivo popravila oziroma ustalila na nizki ravni. Po podatkih Eurostata so se v oktobru 2009 naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec prej zvišala za 1,7 odstotne točke, glede na oktober lani pa so nižja za slabih 18 odstotnih točk. Glede na september so se v oktobru za 4,6 odstotne točke znižala naročila v gradbeništvo, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno izboljšala za 2,6 odstotne točke, hkrati pa so tudi dobrih 9 točk višja kot oktobra lani. Splošni poslovni optimizem se je v oktobru 2009 v celotni sedemindvajseterici nekoliko dvignil in sicer za slabo odstotno točko, v primerjavi z lanskim oktobrom pa je bil višji za dobre 3 odstotne točke.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Nekoliko višja industrijska produkcija

Industrijska produkcija se je malenkostno povečala. Po podatkih SURS-a je bila v septembru za slab odstotek višja kot mesec prej, hkrati pa za 16% manjša kot v septembru lani. Produkcija v prvih devetih mesecih letošnjega leta je bila skoraj za dobrih 20% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta. Impulzni trend kaže, da se je v septembru industrijska produkcija prvič po skoraj enem letu zviševala in sicer po stopnji 2,5% letno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile za 0,3% manjše kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim septembrom pa za slabe 4% manjše.

Dejavnost rudarstva se je v septembru zvišala za slaba 2% glede na avgust, v primerjavi s septembrom 2008 pa se je povečala za 2,7%. V prvih devetih mesecih je bila dejavnost rudarstva za dobrih 5% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Krizne razmere so tudi v predelovalnih dejavnostih nekoliko popustile, saj se je njihova aktivnost v septembru glede na mesec poprej zvišala za 1,2%, glede na september 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za šestino. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji zmanjšala prvih devetih mesecih letošnjega leta glede na enako obdobje lani in sicer za dobrih 21%. Podroben pogled glede na mesec poprej pokaže v septembru na porast v večini sektorjev predelovalne industrije, pri tem največji porast beležijo v sektorjih proizvodnja oblačil, motornih vozil, prikolic in polprikolic in proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov, kjer se je proizvodnja povečala za več kot polovico, produkcija pa je bila v septembru nižja v le v sektorju proizvodnja pijač.

28

V septembru se je aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo kot edina izmed industrijskih panog glede na predhodni mesec zmanjšala za slabih 5%, glede na lanski september pa je bila produkcija tega sektorja manjša za osmino.

Produkcija v septembru v primerjavi s predhodnim mesecem je bila slab odstotek višja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, za skoraj pol odstotka višja v proizvodnji proizvodov za investicije in za 2 odstotka višja v proizvodnji proizvodov za široko porabo.

V septembru se je glede na avgust industrijska produkcija v EU27 povečala za 0,2%, na območju evra pa za 0,3%. Glede na september lani pa se je industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 12,1%, na območju evra pa za 12,9%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v septembru glede na mesec poprej padla v enajstih, zrasla pa v sedmih državah in sicer največ na Irskem (11,2%), v Nemčiji (3,0%) in na Švedskem (1,6%). Največji upad industrijske produkcije so v septembru zabeležili v Italiji (-5,3%) in na Portugalskem (-3,3%).

5. Večina neindustrijskih dejavnosti se še naprej krči

Kriza v gradbeništvu se še pogloblja. Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih septembra, za več kot 10% nižja od vrednosti gradbenih del v avgustu. Vrednost opravljenih gradbenih del se je v letošnjem septembru v primerjavi s septembrom lani zmanjšala za več kot 32 %

Število turističnih prenočitev se tudi po končani poletni sezoni manjša. Septembra jih je bilo za slabih 5% manj kot v enakem mesecu leta 2008, hkrati pa se je skupno število prenočitev v devetem mesecu zniževalo po mesečni stopnji -0,43% (impulzni trend). To je predvsem posledica upada tujega turističnega povpraševanja, saj je v septembru število turističnih prenočitev tujih gostov glede na september 2008 upadlo za slabih devet odstotkov.. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v septembru kaže krčenje po -0,02% mesečno. Le število prenočitev domačih gostov se je v septembru povečalo in sicer za dobra dva odstotka glede na enak mesec v lanskem letu.

Podatki o SURS-a o transportu za avgust kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za dobrih 12%, v zračnem prevozu pa za dobrih 6% manj potnikov kot v avgustu lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za pet odstotkov, v zračnem prevozu pa za 5,5 odstotkov manjše. V cestnem mestnem prevozu je bilo avgusta prepeljanih za dobro četrtino manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je avgusta letos prispelo v državo za šestino manj potnikov kot avgusta lani. Potniški promet na letališčih se je v letošnjem avgustu glede na avgust lani zmanjšal za dobre 4%. V pomorskem prevozu je bilo v avgustu prepeljanega za dobro petino več blaga, opravljenih tonskih kilometrov pa je bilo manjše za slabih 12% kot avgusta lani. Posledice krize na avtomobilskem trgu nekoliko popuščajo, saj je bilo v avgustu glede na enak mesec lani v register vpisanih le za dobro sedmino manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za slabih 9% manj osebnih avtomobilov.

6. Na trgu dela spet močno poslabšanje

Na trgu dela se je stanje ponovno močno poslabšalo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v avgustu zmanjšalo na 941566 oziroma za 2519 oseb glede na mesec prej, glede na lanski avgust pa se je število povečalo za 0,1%. V avgustu je bilo v Sloveniji 853460 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na julij se je število delovno aktivnih zmanjšalo za 2168 oseb ali 0,3%, glede na avgust lanskega leta pa se je to število zmanjšalo za 2,8%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v avgustu še vedno dobrih 91% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od avgusta lani zmanjšalo za 3,1%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na avgust 2008 zmanjšalo za 3,1%. Med samozaposlenimi pa je bilo 57% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v avgustu povečalo za 258, od avgusta lani pa kar za 7,2%. Število kmetov je v avgustu glede na julij ostalo nespremenjeno, glede na avgust lanskega leta pa se je zmanjšalo za 3,6%.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v oktobru registriranih 94591 brezposelnih, kar je za 6225 oziroma 7,0% več kot v septembru ter za 51,1% več kot oktobra lani. V oktobru se je na novo prijavilo največ brezposelnih oseb letos, saj se je znatno povečalo prijavljanje mladih po zaključku šolanja, poleg tega pa so na rast brezposelnosti vplivali tudi stečaji nekaterih večjih podjetij. Tako je bilo oktobra 15055 novo prijavljenih brezposelnih oseb, kar je 60,4% več kot septembra in 42,3% več kot oktobra lani. V primerjavi s septembrom se je prijavilo kar trikrat več iskalcev prve zaposlitve in kar štirikrat več brezposelnih zaradi stečajev, medtem ko se je brezposelnih po izteku zaposlitve za določen čas prijavilo za 3,3% manj, trajno presežnih delavcev pa za 7,6% manj.

Iskalci dela

30

V letošnjem letu se je pritok novih brezposelnih oseb močno narasel, vendar so v zadnjih mesecih nekoliko boljše tudi zaposlitvene možnosti. Tako se je od 67865 brezposelnih, ki so se v letošnjih prvih desetih mesecih odjavili iz evidence ZRSZ, zaposlilo oziroma samozaposlilo 39840 brezposelnih oseb, kar je za 10,4% več kot v enakem lanskem obdobju.

Po podatkih Eurostata je bila septembra stopnja anketne brezposelnosti na območju evra (EA16) 9,7%, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec poprej ter 2 odstotni točki več kot v septembru 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v septembru letos 9,2% in se je glede na enak mesec lani povečala za 2,1 odstotne točke. V septembru je bilo v EU27 22,1 milijona brezposelnih, od tega 15,3 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v septembru 2009 najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili na Nizozemskem (3,6%) in v Avstriji (4,8%), najvišjo pa v Latviji (19,7%) in Španiji (19,3%). Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v septembru 2009 znašala 9,8%, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec poprej.

7. Ustvarjanje prikritih brezposelnosti

Povečevanje brezposelnosti je nedvomno najhujša posledica finančne krize; nadaljevalo pa se bo tudi, ko bo gospodarska aktivnost začela naraščati. V krizi dosežena brezposelnost bo dolgotrajna in malone neodpravljiva, posebno še, ker se reševanje iz krize povsod usmerja v povečevanje produktivnosti in konkurenčnosti, kar ne ustvarja možnosti za večje zaposlovanje.

Zaradi socialnih in političnih problemov, ki jih prinaša povečana brezposelnost, so mnoge države EU spreminjale mehanizem zaposlovanja; velik del potencialne odkrite brezposelnosti so s posredovanji na trgu dela spreminjale v prikrito. Med drugim kvartalom 2009 in drugim kvartalom 2008 se je tako elastičnost zaposlovanja (odstotna sprememba zaposlenosti pri enoodstotni spremembi gospodarske aktivnosti BDP) znižala na 0.50; krčenje zaposlenosti je bilo torej v povprečju pol manjše od krčenja BDP.

Mehanizem zaposlovanja in brezposelnost

	sprememba zaposlenosti (2)	sprememba BDP (3)	brezposelnost II/2008 (4)	brezposelnost II/2009 (5)	$6=\{5\}/\{4\}$
EU27	-1.9	-4.9	6.8	8.8	1.29
EU15	-1.8	-4.8	6.9	9	1.30
Belgija	-0.7	-3.7	6.7	7.7	1.15
Bolgarija	-1.8	-4.9	5.9	6.3	1.07
Češka	-1.4	-5.5	4.3	6.3	1.47
Danska	-2.6	-7	3.1	5.9	1.90
Nemčija	-0.1	-5.9	7.3	7.6	1.04
Estonija	-10.2	-15.8	4.1	13.3	3.24
Irska	-8.3	-7.3	5.3	12.1	2.28
Grčija	-1.0	-0.3	7.5	9.2	1.23
Španija	-7.1	-4.2	10.5	17.9	1.70
Francija	-1.2	-2.8	7.7	9.4	1.22
Italija	-0.9	-6	6.8	7.4	1.09
Ciper	-0.5	-0.7	3.5	5.2	1.49
Latvija	-13.1	-17.4	6.2	16.4	2.65
Litva	-6.7	-21.1	4.8	13.8	2.88
Luksemburg	1.3	-5.3	4.8	6.3	1.31
Madžarska	-4.5	-7.3	7.7	9.7	1.26
Malta	-0.8	-3	5.9	7.1	1.20
Nizozemska	-0.8	-5.2	2.8	3.2	1.14
Avstrija	-1.1	-4.5	3.5	4.8	1.37
Poljska	-0.7	1.1	7.3	8	1.10
Portugalska	-2.7	-3.7	7.6	9.2	1.21
Romunija	-1.2	-8.3	5.7	6.4	1.12
Slovenija	-1.6	-9	4.4	5.8	1.32
Slovaška	-1.3	-5.4	9.8	10.9	1.11
Finska	-3.0	-8.9	6.2	8.2	1.32
Švedska	-2.2	-6.1	6	8.1	1.35
Vel. Britanija	-2.0	-6.5	5.3	7.7	1.45

Razlike med članicami EU so velike, saj so nekatere poskušale oziroma mogle učinke krčenje aktivnosti na zaposlenost in s tem na odkrito brezposelnost ublažiti precej bolj, druge pa tega niso mogle ali poskušale. V prvem primeru je bila elastičnost zaposlovanja pod evropskim povprečjem, torej manjša kot 0.50, v drugem pa nadpovprečna, oziroma višja od 0.50. V prvo skupino držav je mogoče uvrstiti Nemčijo, Italijo, Litvo, Nizozemsko, Luksemburg, Romunijo in Slovenijo; v drugo skupino sodijo predvsem Estonija, Irska, Španija. Za prvo skupino nasploh je značilno vsaj ohranjanje ostankov »socialno tržnega gospodarstva«, za drugo skupino pa pripadnost »čistemu tržnemu gospodarstvu«. Politika posegov v mehanizem zaposlovanja se odraža tudi v povečanih stopnjah brezposelnosti. Stopnja brezposelnosti se je v Estoniji povečala s 4.1 na 13.3 odstotke, na Irskem s 5.3 na 12.1 odstotek, v Španiji z 10.5 na 17.9 odstotka. V Nemčiji se je povečala le s 7.3 na 7.6 odstotka, na Nizozemskem s 2.8 na 3.2 odstotka, v Sloveniji s 4.4 na 5.8 odstotka.

CENE IN PLAČE

8. Cene pričenjajo (vztrajneje) naraščati

Oktober so se cene povečale za 0.1%, vendar so zaradi padanja v začetnem delu leta ostale na isti ravni, ki so jo dosegale oktobra lani.

Tokrat so opazno bolj porasle cene blaga, zelo močno predvsem cene obleke in obutve (zaradi sezonske zamenjave kolekcij v trgovinah) - porasle so za 7.8%. Od storitev so se močneje podražile komunikacije, izobraževanje ter zdravje. K skupnemu povečanju cen so daleč največ prispevali proizvodi iz skupine obleke in obutve (0.6 točke).

Tudi pri pocenitvah so bili sezonski učinki močni. Najbolj so se pocenile počitnice v paketu, te so potisnile cene v skupini rekreacije in kulture za 2.9% navzdol. Močneje so se pocenili tudi produkti iz skupine prevoza (tako goriva, kot avtomobili in motorna kolesa) in hrane ter brezalkoholnih pijač. Skupni indeks cen so najbolj znižale cenejšje počitnice v paketu (za 0.3 točke), goriva (za 0.2 točke) in hrana (za 0.1 točke)

Harmoniziran (v EU primerljiv) indeks cen se je oktobra prav tako povečal za 0.1; v evro območju se je povečal še za malo več (0.2%). Bolj dolgoročna (medletna) dinamika je bila v Sloveniji že pozitivna, v evro območju pa še vedno negativna.

Cene industrijskih proizvajalcev so se septembra (zadnji mesec za kateri so dostopni podatki) povečale, tako proizvodov za domači trg (0.3%), kot za tuji trg (0.4%). Bolj dolgoročna (medletna) dinamika skupnih proizvajalčevih cen je bila septembra še negativna, tako pri skupni proizvodnji kot pri proizvodnji za domači trg. Tudi rast impulznega trenda je bila še rahlo negativna.

Pri proizvodih za vse trge so se septembra povečale proizvajalčeve cene v vseh treh skupinah (pri investicijski opremi, repromaterialu in življenjskih potrebščinah), medtem ko so pri proizvodih za domači trg cene investicijske opreme spet padale. Bolj dolgoročna dinamika je negativna pri cenah investicijske opreme, medtem ko je pri repromaterialih in življenjskih potrebščinah dinamika na prehodu v naraščanje, tako pri proizvodih za domači trg kot za skupni trg. Septembra se je namreč pri proizvodih življenjskih potrebščin in repromateriala rast impulznega trenda spremenila v pozitivno (na okoli 1.2% na letni ravni), vendar so bile ustrezne cene še vedno nižje kot pred letom dni.

Cene surovin so se pričele oktobra opazneje povečevati. Tako je samo v mesecu dni evrski indeks surovin porasel za 6.4% in je bil po daljšem času ponovno višji kot pred letom dni (za 2.7%). Najbolj so oktobra porasle cene nafte, evrski indeks kar za 10.3% (v dolarjih za 11.8% za sodček West Texas). Ostale surovine so rasle enakomerno, nekaj hitreje le neprehrambene kmetijske surovine in surovine hrane.

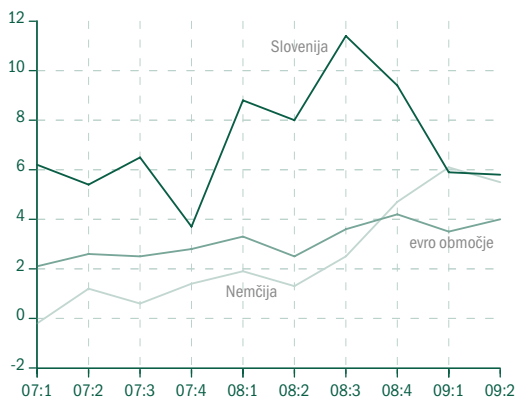
V letu dni se je najbolj podražilo zlato, v dolarjih za 39.2 (na začetku novembra je bila unča zlata 1060 \$). Pri medletnem povečanju ostalih surovin pa so bila v ospredju letna povečanja pri kovinah. Saj so bile kovine najbolj občutljive na obračanje aktivnosti sredi letošnjega leta. Surovine kovin so tako bile na začetku novembra (v evrih) za približno 24% višje kot pred letom dni, nafta za 8.9% in surovine hrane za 6.6%.

9. Dinamika plač in stroškov dela se opazno umirja (glede na evro območje)

Bruto in neto plače so se avgusta zmanjšale, tudi bolj dolgoročna dinamika se je opazno umirila, saj je medletna rast padla na okoli 1% (povprečne plače so torej le še za odstotek višje kot pred letom dni), rast impulznega trenda pa je postala celo negativna. Podatki o plačah za uro dela ne kažejo tako močnega zmanjšanja, torej je umirjanje plač v večji meri posledic krčenja sklada ur dela.

Tudi najnovejši podatki o povprečnih plačah za september kažejo, da je bila poletna umiritev plač verjetno delno posledica krčenja sklada ur dela, saj so se septembra povprečne plače povečale za 1.3%, medletne pa za 2.4%. Takšen nihaj v plačah (med avgustom in septembrom) je sicer sezonski, tudi padec plač za plačano uro (padle so z 8.62 evra na 8.34 evra) je takšne narave (zato je tudi letna stopnja rasti ostala nespremenjena).

Stroški dela v gospodarstvu

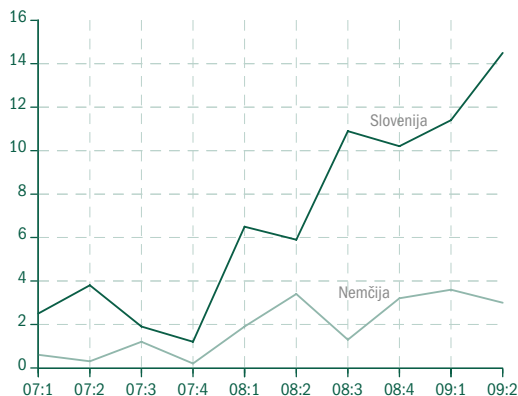
Vir: Eurostat

Pripomba: Medletne stopnje rasti

Med sektorji gospodarstva so septembra po rasti močno izstopale plače v prometu (povečale so se za 6.4%, v povprečju gospodarstva za 1.3%), medtem ko je bila bolj dolgoročna (medletna) rast najvišja v sektorjih oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter v prometu. V obeh sektorjih so v letu dni povprečne plače porasle za preko 4%.

Stroški dela v Sloveniji so v 2008 močno porasli in daleč prehiteli stroške dela v evro območju in Nemčiji, torej v gospodarstvu, ki diktira realni tečaj evra. Tako so stroški dela (kot smo omenili že v prejšnjih številkah GG) popolnoma izničili učinke ukinitve davka na plačilno listo na povečanje izvozne konkurenčnosti. V letošnjih treh četrtletjih se je relativna dinamika stroškov dela opazno umirila. Zaradi pospeševanja stroškov dela v Nemčiji in evro območju je namreč prehitevanje stroškov dela slovenskega gospodarstva letos izginilo. Izjema je država, kjer je zakon o plačah, ki je sprejet v 2008, drastično povečal dinamiko stroškov dela glede na razvita gospodarstva v evro območju (glej sliko). V drugem četrtletju je bila na primer medletna dinamika stroškov dela države v Sloveniji kar za 10 odstotnih točk višja od dinamike stroškov dela države v Nemčiji.

Stroški dela v državi

Vir: Eurostat

Pripomba: Medletne stopnje rasti

35

FINANČNA GIBANJA

10. Domači davki na blago in storitve se krepijo

Celotni javnofinančni prihodki so se oktobra močno (za preko 15%) povečali. Že v predhodni številki GG smo omenili, da je verjetno prišlo do premika v timingu vplačil pri davku na dodano vrednost (iz septembra v oktober), zaradi česar je bila izdatnost davka na dodano vrednost septembra merjena po denarnem toku opazno nižja, to je verjetno tudi razlog za visoko stopnjo rasti javnofinančnih prihodkov med septembrom in oktobrom. Verjetno pa so se javnofinančni prihodki oktobra tudi trendno povečali, saj je bila rast impulznega trenda ponovno (tako kot septembra) zelo močna (preko 12% na letni ravni).

Neposredni davki in ostali prihodki so oktobra porasli za 4.5% (za 33 milijonov evrov). Dolgoročnejša rast (impulznega trenda) je zelo močno poskočila. Glavnino povečanja je prispevala dohodnina, saj je v oktobru porasla za skoraj 20 milijonov. Ostalo so prinesli predvsem za 10 milijonov višji socialni prispevki. Izdatnost davka na dohodek podjetij še naprej ostaja bistveno nižja (za okoli 40%) kot pred letom dni.

Domači davki na blago in storitve so, kot rečeno, oktobra močno porasli predvsem zaradi premika v timingu vplačil davka na dodano vrednost iz septembra na oktober. Navkljub temu so bili domači davki na blago in storitve v tretjem četrtletju le še 0.4% pod ravniyo pred letom dni. Domače trošenje se torej krepi. Davek na dodano vrednost po obračunu (ki kaže dinamiko domačega trošenja) je bil v tretjem četrtletju letos celo prvokrat višji kot

pred krizo, če pa se (zaradi omenjenega premika v timingu vplačil) primerja razdobje julij-oktober v 2009 in 2008, je bil v letošnjem letu ustrezen donos davka na dodano vrednost po obračunu le še za 2.5% manjši kot v lanskem razdobju (v prvem četrtletju je bil ustrezeni zaostanek 18.5%, v drugem pa 7.1%!). Trošarine so oktobra močno porasle (za skoraj 30 milijonov) in so bile kar za 27% višje kot pred letom dni (seveda pri bistveno višjih davčnih stopnjah), kar je prav tako znatno več kot v tretjem četrtletju.

11. »Polžja« rast denarnih agregatov se nadaljuje

36

Skupni krediti so se septembra malo povečali (za 0.2%). Pri tem so se krediti podjetjem zmanjšali in so bili le še za 2.8% nad ravniyo v lanskem septembru. Krediti prebivalstvu so se povečali (za 1.1%).

Celoten obseg depozitov se je septembra povečal za 0,2%, vendar je bila struktura dinamike depozitov ravno obratna kot pri kreditih; depoziti prebivalstva so se zmanjšali, podjetij povečali. Neto finančna pozicija je ostala praktično nespremenjena (kreditni so se povečali za 59 milijonov, depoziti pa za 42 milijonov). Likvidnostno stisko gospodarstva dobro ilustrira dejstvo, da je stanje depozitov podjetij (pri bistveno manjši obtočni hitrosti denarja) septembra bilo že za skoraj 4% nižje kot pred letom dni. Likvidnostna kriza oziroma počasna rast denarja lahko resno ogrozi okrevanje gospodarstva.

V evro območju so se septembra krediti privatnemu sektorju povečali relativno še manj kot v Sloveniji, le za 0.05% (5.8 milijarde), tako da so bili za 0.3% nižji kot pred letom dni. Istočasno se je opazno skrčil širši denar (depoziti), saj je padel za 0.4% (34 milijard). Še naprej se zmanjšuje ročnost depozitov, tako je bilo v evro območju septembra stanje vezanih depozitov z ročnostjo do 2 let za skoraj 18% nižje kot pred letom dni.

Interventne obrestne mere ECB ostajajo še nadalje nespremenjene. Tudi obrestne mere na denarnih trgih in obrestne mere dolgoročnih državnih papirjev stagnirajo (oktobra je bil tri mesečni euribor 0.43%, ustrezna obrestna razlika desetletnega AAA državnega papirja pa 3.18 točke).

V Sloveniji se septembra detajlistične obrestne mere praktično niso spremenile. Za približno 0.2 točke so se zmanjšale le obrestne mere na depozite prebivalstva.

12. Izravnani tekoči račun in odpravljanje posledic nebrzdanega zadolževanja

Septembrski presežek na tekočem računu v višini 78 milijonov evrov je majhen primanjkljaj do avgusta spremenil v majhen presežek po prvih treh kvartalih; lanskoletni primanjkljaj po devetih mesecih je presegel milijardo in pol evrov. K presežku je tako septembra kot

tudi v prvih treh kvartalih največ prispevala sprememba v blagovni menjavi; namesto lanskoletnega septembrskega primanjkljaja na računu blaga v višini 190 milijard smo letos septembra imeli presežek 21 milijonov, primanjkljaj po devetih lanskih mesecih v višini 1.9 milijard evrov se je letos skrčil na samo 266 milijonov evrov. Gospodarska kriza je oklestila tudi tradicionalni presežek na računu storitev; septembra letos je znašal 133 milijonov evrov, septembra lani pa 196 milijonov evrov; v devetih mesecih letos 996 milijonov evrov, v enakem razdobju lani pa 1295 milijonov evrov. Podobno je krčenje na računu dohodkov, letošnji septembrski neto odliv je bil 54, lanski 130 milijonov evrov; letošnji devetmesečni 514, lanski pa 803 milijone evrov. Primanjkljaj na računu transferov se je v primerjavi z enakimi razdobji lani nekoliko povečal, v septembru s 14 na 22 milijonov evrov, v devetih mesecih s 138 na 157 milijonov evrov.

37

Plačilna bilanca

	januar - september		september	
	2008	2009	2008	2009
Tekoči račun	-1.553,1	59,0	-138,2	78,4
Blago	-1.907,5	-266,4	-189,9	21,5
Storitve	1.295,1	996,1	196,1	133,7
Dohodki	-802,9	-513,9	-130,2	-54,4
Tekoči transferi	-137,7	-156,8	-14,2	-22,4
Kapitalski in finančni račun	1.807,3	-176,0	33,7	46,8
Kapitalski račun	-13,1	31,1	-0,9	0,7
Finančni račun	1.820,4	-207,1	34,6	46,1
Neposredne naložbe	100,3	-524,7	-48,3	-92,0
Naložbe v vrednostne papirje	-681,9	4.347,7	237,9	1.679,0
Finančni derivativi	39,9	6,2	1,8	9,6
Ostale naložbe	2.362,3	-4.183,4	-127,0	-1.562,1
Mednarodne denarne rezerve	-0,2	147,1	-29,9	11,7
Neto napake in izpustitve	-254,3	117,0	104,5	-125,2

Finančni račun odraža odpravljanje posledic nebrzdanega zadolževanja za »varčevanje« oziroma naložbe v vrednostne papirje v razdobju 2005-2008. Neto obveznosti v septembru so se sicer povečale, v devetih mesecih pa so se zmanjšale za dobrih dvesto milijonov evrov. Neposredne naložbe Slovenije v tujino so presegle tuje pri nas, v septembru za 92, v devetih mesecih za 525 milijonov evrov. Povsem se je spremenil računa naložb v vrednostne papirje; priliv kapitala prek tega računa je v septembru znašal kar 1679, v devetih mesecih pa 4348 milijonov evrov. Za odplačila dolgov (zmanjšanje obveznosti) je septembra šlo 1562 milijonov evrov; v devetih mesecih pa so se obveznosti prek računa ostalih naložb zmanjšale za 4183 milijonov evrov.

Domače končno trošenje za blago in tržne storitve												
Leto	Prebivalstvo			Investicije v osn. sredstva			Širša država			Skupno		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2002	12266	9.5	0.69	5318	6.3	0.33	1742	8.3	-0.12	19328	8.5	0.51
2003	13358	8.9	0.68	5954	12.0	0.98	1883	8.1	0.45	21196	9.7	0.74
2004	14196	6.3	0.56	6783	13.9	1.11	1793	-4.8	0.12	22774	7.4	0.68
2005	14967	5.4	0.41	7210	6.3	0.60	1910	6.5	0.57	24088	5.8	0.48
2006	15955	6.6	0.45	7959	10.4	1.37	2073	8.5	0.50	25988	7.9	0.74
2007	17205	7.8	0.73	9631	21.0	0.99	2212	6.7	1.16	29048	11.8	0.87
2008	19243	8.8	0.00	10405	9.78	0.87	2526	14.18	1.35	32174	9.50	0.87
2008/4	1663	13.18	1.49	889	20.91	1.86	185	19.16	-2.37	2736	15.98	1.17
5	1712	12.05	1.30	936	11.39	1.22	199	17.66	2.31	2847	12.20	1.34
6	1688	10.85	0.29	915	10.19	-0.98	205	29.76	2.06	2809	11.83	0.14
II	5063	12.01		2740	13.88		589	22.11		8392	13.28	
7	1690	8.01	0.34	923	9.20	-0.18	204	19.86	1.77	2816	9.18	0.35
8	1483	4.19	-0.80	863	4.20	-0.11	186	1.24	-0.10	2531	3.97	-0.43
9	1710	9.76	0.72	1004	13.51	-0.24	196	19.50	2.02	2911	11.64	0.59
III	4883	7.41		2790	9.07		586	13.15		8259	8.36	
10	1712	2.43	-0.08	968	5.64	-0.59	208	10.75	0.44	2888	4.05	-0.13
11	1581	5.82	-0.31	787	-2.81	-3.31	241	13.82	1.00	2609	3.72	-1.09
12	1614	4.22	-1.18	669	-9.96	-6.95	378	17.59	3.80	2661	1.84	-2.38
IV	4907	4.09		2424	-1.82		827	14.71		8158	3.21	
2009/1	1399	15.03	-0.14	547	-25.25	-5.30	172	11.28	-3.89	2118	0.74	-2.03
2	1386	-8.41	-0.19	659	-21.54	-3.86	180	6.66	-0.49	2224	-11.77	-1.36
3	1628	-1.96	-0.65	741	-15.85	-3.25	197	-1.47	0.10	2565	-6.38	-1.38
I	4413	0.52		1946	-20.60		549	4.93		6908	-6.20	
4	1603	-3.58	-0.46	636	-28.45	-3.50	213	15.35	-0.43	2452	-10.38	-1.33
5	1610	-5.97	-1.05	671	-28.29	-3.56	203	1.77	-0.28	2484	-12.76	-1.75
6	1665	-1.37	0.14	680	-25.72	-3.73	203	-0.90	0.32	2549	-9.27	-1.02
II	4878	-3.65		1987	-27.48		619	5.10		7484	-10.82	
7	1710	1.23	0.95	648	-29.76	-3.27	208	1.78	0.58	2566	-8.89	-0.29
8	1571	5.91	0.58	607	-29.60	-1.98	213	14.47	0.94	2391	-5.57	-0.14

Leto	Izvoz Slovenije*				Izvoz Slovenije izven EU27**				Izvoz EU27**		Izvozne cene Slovenija**		Izvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medlet stopnja	mil. €	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2002	10943	5.9	0.76	3439.4	13.2	891899	0.8	891899	102.2	-0.7	100.3	-1.1	100.3	-1.1
2003	11285	3.1	0.34	3590.5	4.4	869236	-2.5	869236	101.9	-0.3	96.4	-3.9	96.4	-3.9
2004	12783	13.3	1.45	4276.0	19.1	952925	9.6	952925	102.0	0.1	96.2	-0.2	96.2	-0.2
2005	14214	11.2	0.83	4927.4	15.2	1053198	10.5	1053198	104.5	2.4	99.6	3.5	99.6	3.5
2006	16760	17.9	1.35	5848.1	18.7	1159833	10.1	1159833	106.4	1.8	103.4	3.8	103.4	3.8
2007	19387	15.7	0.85	6740.1	15.3	1237251	6.7	1237251	105.7	2.1	104.9	1.9	104.9	1.9
2008	19724	1.74	-0.68	7407	9.90	1308960	5.4	1308960	109.3	3.4	108.0	2.5	108.0	2.5
2008/II	5242	6.57		1958	14.43	337045	9.1	337045	108.8	2.61	107.0	1.65	107.0	1.65
7	1776	4.47	0.40	716	19.84	121965	12.2	121965	111.1	4.71	108.8	2.84	108.8	2.84
8	1321	-8.20	-0.71	552	2.96	99229	-1.7	99229	110.8	4.14	108.4	3.14	108.4	3.14
9	1864	11.48	0.53	710	18.61	114841	11.7	114841	109.6	2.91	109.4	4.09	109.4	4.09
III	4961	3.12		1978	14.19	336035	7.5	336035	110.5	3.92	108.9	3.35	108.9	3.35
10	1808	0.11	-0.31	683	7.63	119273	2.8	119273	109.1	2.63	108.9	3.62	108.9	3.62
11	1498	-13.92	-3.93	565	-7.50	100217	-10.7	100217	110.8	5.22	109.5	3.79	109.5	3.79
12	1189	-14.58	-5.01	505	-5.43	99234	0.1	99234	110.4	4.35	108.5	2.84	108.5	2.84
IV	4495	-8.97		1753	-1.48	318724	-2.7	318724	110.1	4.06	109.0	3.42	109.0	3.42
2009/1	1190	-26.99	-5.66	368	-21.20	75468	-25.1	75468	108.0	0.19	106.8	0.19	106.8	0.19
2	1285	-23.56	-3.95	452	-24.49	85505	-21.6	85505	109.9	2.23	108.4	1.03	108.4	1.03
3	1394	-18.72	-4.66	520	-20.29	93386	-12.0	93386	107.9	0.37	107.5	0.56	107.5	0.56
I	3869	-23.02		1340	-22.00	254359	-19.5	254359	108.6	0.93	107.6	0.59	107.6	0.59
4	1292	-29.44	-2.66	499	-28.67	88090	-24.0	88090	106.7	-1.75	106.3	0.09	106.3	0.09
5	1320	-21.56	-2.64	462	-23.64	84919	-20.7	84919	108.6	-0.91	106.6	0.00	106.6	0.00
6	1405	-18.70	-0.32	484	-25.87	92825	-18.6	92825	108.7	0.37	106.7	-1.48	106.7	-1.48
II	4017	-23.37		1445	-26.18	265835	-21.1	265835	108.0	-0.77	106.5	-0.47	106.5	-0.47
7	1388	-21.87	0.59	524	-26.88	101009	-17.2	101009	106.4	-4.23	107.4	-1.29	107.4	-1.29
8	1055	-20.14	-0.32	431	-21.98	79290	-20.1	79290	106.3	-4.06	107.0	-1.29	107.0	-1.29
9	1490	-20.07	3.11											
III	3932	-20.73												

* podatki SURS, ** podatki Eurostat

Uvoz													
Leto	Uvoz Slovenije*			Uvoz Slovenije izven EU27**			Uvoz EU27**			Uvozne cene Slovenija**		Uvozne cene EU27**	
	mil.€	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2002	11548	1.9	0.40	2601.9	1.0	936972	-4.3	936972	-4.3	97.0	-5.0	96.1	-3.4
2003	12238	6.0	0.51	2874.5	10.5	935246	-0.2	935246	-0.2	94.8	-2.3	91.6	-4.7
2004	14143	15.6	1.60	2562.6	-10.9	1027536	9.9	1027536	9.9	97.5	2.9	93.8	2.5
2005	15482	9.5	1.09	3368.1	31.4	1179850	14.8	1179850	14.8	107.2	9.9	102.3	9.0
2006	18313	18.3	1.29	4278.7	27.0	1351896	14.6	1351896	14.6	115.7	8.0	111.0	8.5
2007	21236	16.0	0.87	6050.0	41.4	1422211	5.2	1422211	5.2	120.2	3.9	111.7	0.6
2008	22648	6.65	-0.05	7240.0	19.7	1550276	8.12	1550276	8.12	128.0	6.8	121.8	8.7
2008/II	5963	12.02		1868	19.98	391920	12.74	391920	12.74	126.1	5.97	121.0	9.57
7	2047	13.09	0.92	687	41.04	144106	17.26	144106	17.26	130.3	7.60	128.5	13.12
8	1638	4.87	-0.08	542	19.03	126474	7.61	126474	7.61	130.5	9.66	127.6	13.52
9	2086	9.62	-0.16	632	8.35	138251	15.71	138251	15.71	131.8	7.59	126.9	11.41
III	5771	9.40		1861	21.97	408830	13.60	408830	13.60	130.9	8.27	127.7	12.68
10	2104	4.68	-0.20	684	17.80	136851	4.20	136851	4.20	134.8	10.95	123.6	8.61
11	1714	-11.33	-5.17	577	7.51	124167	-3.97	124167	-3.97	133.1	9.64	121.4	4.66
12	1517	-11.08	-5.66	516	6.43	110220	-5.68	110220	-5.68	126.0	3.36	115.2	-1.45
IV	5335	-5.56		1778	10.91	371238	-1.66	371238	-1.66	131.3	7.98	120.1	3.89
2009/1	1255	-30.89	-6.65	452	-22.15	103727	-20.94	103727	-20.94	119.8	-2.60	108.7	-7.72
2	1336	-27.71	-5.80	469	-14.86	96584	-21.04	96584	-21.04	119.4	-2.85	110.2	-6.61
3	1489	-22.25	-6.12	522	-13.36	103003	-17.46	103003	-17.46	123.4	-1.52	110.1	-7.56
I	4080	-26.87		1442	-16.78	303314	-19.83	303314	-19.83	120.9	-2.32	109.7	-7.30
4	1352	-32.20	-4.1	480	-18.16	96737	-26.02	96737	-26.02	118.5	-4.74	108.8	-7.80
5	1342	-33.12	-4.95	429	-30.08	92411	-27.72	92411	-27.72	116.9	-7.22	109.2	-9.15
6	1376	-29.89	-3.14	417	-37.55	97458	-26.88	97458	-26.88	120.2	-5.95	110.5	-11.53
II	4070	-31.75		1327	-29.00	286605	-26.87	286605	-26.87	118.5	-5.98	109.5	-9.53
7	1425	-30.37	-0.56	434	-36.81	100422	-30.31	100422	-30.31	117.0	-10.21	110.6	-13.93
8	1219	-25.57	0.99	396	-26.91	91426	-27.71	91426	-27.71	116.1	-11.03		
9	1502	-28.01	2.03										
III	4146	-28.15											

* podatki SURS, ** podatki Eurostat

Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v EU										
Leto	Poslovna klima EU13		Naročila, predelovalna dejavnost EU27		Naročila, gradbeništvo EU27		Trgovina na drobno pričakovanja EU27		Poslovni optimizem EU27	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	EU 27	Slovenija
2002	-0.61	-0.34	-25.48	-6.29	-22.71	-7.09	-0.45	-3.81	-10.4	-3.7
2003	-0.51	0.1	-26.41	-0.93	-23.08	-0.37	3.28	3.73	-10.9	-4.5
2004	0.25	0.76	-15.48	6.82	-18.85	4.23	5.36	0.96	-4	2
2005	-0.06	-0.31	-18.34	-2.86	-13.7	5.15	2.44	-2.92	-7.2	-1
2006	1.05	1.11	-2.7	15.64	-6.64	7.06	12.01	9.57	1.6	9.8
2007	1.29	0.24	2.96	5.66	-8.07	-1.43	14.11	2.1	3.7	11.6
2008	-0.38	-1.67	-15.51	-18.47	-17.24	-9.17	-3.58	-17.69	-10.09	-4.28
2008/7	-0.2	-1.5	-11.4	-15.2	-21.8	-17.9	-8.7	-21.7	-8.9	-11.7
8	-0.3	-1.7	-13.7	-17.8	-24.3	-17.7	-11.5	-28.4	-9.8	-14.2
9	-0.8	-1.9	-21.6	-23.7	-22.7	-18.9	-6.8	-17.5	-12.7	-16.6
III	-0.43	-1.7	-15.57	-18.9	-22.93	-18.17	-9	-22.53	-10.5	-14.2
10	-1.3	-2.2	-29.9	-29.0	-31.7	-23.5	-12.8	-26.4	-21.7	-22.0
11	-1.9	-2.9	-37.2	-38.6	-36.9	-28.1	-19.5	-33.4	-29.2	-29.5
12	-2.9	-3.8	-46.4	-46.3	-42.7	-29.7	-30.1	-37.5	-36.2	-35.1
IV	-2.0	-2.9	-37.8	-38.0	-37.1	-27.0	-20.8	-32.4	-29.0	-28.8
2009/1	-2.8	-3.6	-51.5	-48.8	-43.4	-28.7	-30.6	-34.6	-34.8	-36.2
2	-3.3	-4.0	-58.8	-55.7	-47.6	-30.4	-24.7	-39.0	-35.7	-37.4
3	-3.4	-4.2	-60.8	-59.7	-45.5	-27.1	-21.4	-33.9	-36.5	-38.7
I	-3.2	-3.9	-57.0	-54.7	-45.5	-28.7	-25.6	-35.8	-35.7	-37.5
4	-3.2	-3.6	-57.3	-51.1	-47.3	-28.0	-16.3	-21.9	-32.0	-31.0
5	-3.1	-3.7	-57.5	-51.8	-48.9	-31.2	-11.6	-19.0	-29.3	-27.2
6	-2.9	-3.0	-57.2	-50.1	-45.1	-24.3	-13.1	-15.8	-28.2	-23.4
II	-3.1	-3.4	-57.3	-51.0	-47.1	-27.8	-13.7	-18.9	-29.8	-27.2
7	-2.7	-2.5	-55.2	-43.8	-41.8	-20.0	-15.2	-6.5	-26.4	-17.5
8	-2.2	-1.9	-50.4	-36.7	-42.6	-18.3	-9.2	2.3	-20.6	-10.8
9	-2.1	-1.3	-49.4	-27.8	-42.4	-19.7	-6.3	0.5	-19	-6.3
III	-2.3	-1.9	-51.7	-36.1	-42.3	-19.3	-10.2	-1.2	-22.0	-11.5
10	-1.8	-0.5	-47.7	-17.8	-47.0	-15.3	-3.7	9.1	-18.3	3.4

Leto	Gospodarska aktivnost in brezposelnost v EU											
	Industrijska produkcija EU27			Predelovalna dejavnost EU27			Gradbena aktivnost EU27			Trgovina na drobno EU27		
	indeks	medletna stopnja		indeks	medletna stopnja		indeks	medletna stopnja		indeks	medletna stopnja	
2002	99.76	-0.5	99.54	-0.7	101.29	0.9	91.18	2.6	8.9	7.6	6.3	
2003	100.4	0.6	100.09	0.6	102.15	0.9	93.69	2.8	9	8	6.7	
2004	102.67	2.3	102.60	2.5	102.68	0.5	96.98	3.5	91	81	6.3	
2005	103.86	1.2	104.00	1.4	103.04	0.4	100.00	3.1	8.7	7.9	6.5	
2006	108.00	4.0	108.78	4.6	107.28	4.1	104.06	4.1	8.2	7.7	5.9	
2007	111.61	3.3	113.04	3.9	111.27	3.7	107.73	3.5	71	74	4.9	
2008	109.13	-2.2	108.05	-4.4	103.33	-7.1	111.06	3.1	70	72	4.4	
2008/4	113.29	3.9	111.25	4.3	101.35	-1.2	109.08	3.9	6.8	6.9	4.3	
5	111.86	-0.1	109.55	-0.1	106.04	0.2	112.09	6.3	6.7	6.8	4.1	
6	114.66	-0.3	114.07	-0.2	111.8	0.9	109.95	3.7	6.8	7.0	4.0	
II	113.27	1.1	111.62	1.3	106.40	-0.03	110.37	4.6	6.8	6.9	4.1	
7	110.02	-0.5	109.2	-0.5	104.22	-1.3	113.34	4.4	6.7	6.9	4.1	
8	94.68	-0.7	91.19	-0.9	92.67	-0.4	108.41	3.6	6.8	7.0	4.1	
9	113.36	-2.1	113.19	-2.2	106.5	-3.6	110.24	3.4	6.8	7.0	4.0	
III	106.02	-1.1	104.53	-1.2	101.13	-1.9	110.66	3.8	6.8	7.0	4.1	
10	114.1	-5.0	111.67	-5.0	107.76	-3.7	112.17	1.3	71	73	4.3	
11	104.56	-12.1	105.02	-12.3	104.59	-11.9	111.77	-0.7	73	75	4.3	
12	92.62	-16.3	90.93	-16.7	94.44	-14.5	136.46	-1.9	7.6	8.2	4.3	
IV	103.76	-11.0	102.54	-12.4	102.26	-13.3	120.13	-0.5	7.3	7.7	4.3	
2009/1	88.92	-18.9	86.12	-20.8	84.92	-12.5	100.97	-2.0	8.3	8.5	5.0	
2	87.56	-20.9	86.01	-22.6	85.66	-17.6	94.67	-4.5	8.8	9.0	5.4	
3	95.64	-20.4	95.12	-21.2	92.71	-15.4	103.22	-3.6	8.9	9.0	5.6	
I	90.7	-20.1	89.08	-21.5	87.76	-15.2	99.62	-3.3	8.7	8.8	5.3	
4	88.20	-22.1	88.84	-20.1	96.35	-4.9	106.37	-2.5	8.8	9.0	5.6	
5	89.60	-19.9	90.62	-17.3	96.73	-8.8	106.93	-4.6	8.7	8.9	5.6	
6	93.44	-18.5	94.94	-16.8	99.09	-11.4	106.38	-3.2	8.7	8.9	5.6	
II	90.41	-20.2	91.47	-18.1	97.39	-8.5	106.56	-3.5	8.7	8.9	5.6	
7	90.61	-17.6	91.91	-15.8	94.63	-9.2	109.45	-3.4	8.7	8.9	5.7	
8	81.90	-13.5	77.94	-14.5	81.85	-11.7	104.94	-3.2	8.9	9.1	5.7	
9	-	-	-	-	-	-	106.30	-3.6	8.9	9.3	5.7	
III	-	-	-	-	-	-	106.90	-3.4	8.8	9.1	5.7	

Leto	Gospodarska klima			Naročila, predelovalna dejavnost			Naročila, gradbeništvo			Trgovina na drobno pričakovanja			Poslovni optimizem	
	ocena stanja	medletna sprememba		ocena stanja	medletna sprememba		indeks naročil	medletna sprememba		ocena stanja	medletna sprememba		ocena stanja	medletna sprememba
2002	0.3	6.4		-20.1	-0.3		-22.9	-		29.9	-1.4		-3.7	-0.7
2003	2.5	2.2		-24.1	-4.0		-12.0	10.9		27.6	-2.3		-4.5	-0.8
2004	5.8	3.3		-12.7	11.4		-3.0	9.0		30.2	2.6		2.0	6.5
2005	2.6	-3.2		-14.8	-2.1		-15.1	-12.1		35.0	4.8		-1.0	-3.0
2006	10.3	7.7		4.5	19.3		-6.4	8.7		36.1	1.1		9.8	10.8
2007	13.4	3.1		8.3	3.8		13.0	19.4		40.9	4.8		11.6	1.8
2008	2.2	-11.2		-19.3	-27.6		-6.5	-19.5		30.5	-10.4		-4.3	-15.9
2008/7	5	-10		-13	-2.3		11	-8		35.3	-2.7		-3.7	-13.0
8	7	-9		-16	-2.4		7	-16		27.6	-13.4		-0.7	-13.7
9	6	-7		-21	-2.8		3	-16		39.0	-2.1		-2.0	-15.0
III	6.0	-8.7		-16.7	-25.0		7	-13.3		34.0	-12.4		-2.1	-13.9
10	-3	-13		-31	-3.8		-2	-18		37.0	-7		-16.7	-24.4
11	-19	-26		-49	-5.7		-19	-32		13.1	-29.9		-33.0	-36.7
12	-26	-34		-63	-6.6		-36	-53		4.4	-40.4		-38.7	-42.7
IV	-16.0	-24.3		-47.7	-53.7		-19.0	-34.3		15.2	-25.8		-29.5	-34.6
2009/1	-29	-38		-68	-5.9		-48	-47		-39.0	-69.0		-36.7	-45.7
2	-28	-38		-73	-6.2		-62	-47		-14.3	-55.3		-31.7	-41.7
3	-31	-42		-75	-7.5		-69	-53		4.9	-37.1		-30.6	-40.3
I	-29.3	-39.3		-72.0	-65.3		-59.7	-49.0		-16.1	-53.8		-33.0	-42.6
4	-31	-43		-74	-6.9		-67	-61		0.3	-33.6		-28.0	-38.7
5	-24	-33		-72	-6.8		-67	-63		-6.1	-44.8		-24.5	-30.8
6	-22	-27		-68	-5.9		-66	-66		-21.0	-53.8		-24.5	-22.2
II	-25.7	-34.4		-71.3	-65.3		-66.7	-63.3		-8.9	-44.1		-25.7	-30.5
7	-22	-27		-63	-5.0		-54	-65		-6.5	-41.8		-26.5	-22.8
8	-18	-25		-58	-4.2		-63	-70		20.3	-7.3		-16.6	-15.9
9	-11	-17		-55	-3.4		-61	-64		13.5	-25.5		-8.5	-6.5
III	-17.0	-23.0		-58.7	-42.0		-59.3	-66.3		9.1	-24.9		-17.2	-15.1
10	-16	-13		-41	-1.0		-60	-58		17.7	-19.3		-14.0	2.7

Leto	Industrijska produkcija										Oskrba (el., plin, voda)		
	Skupno			Rudarstvo			Predelovalna industrija				Indeks	letni porast	mesečna rast
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	mesečna rast
2002	105.4	2.4	0.17	99.2	7.7	0.79	104.8	2	0.11	115.3	5.4	0.76	
2003	106.9	1.4	0.07	104.9	5.8	0.42	106.5	1.6	0.07	111.3	3.5	-0.38	
2004	112.8	5.5	0.50	97.6	-7	-0.82	111.6	4.7	0.49	132.9	19.4	1.32	
2005	116.5	3.3	0.24	104.2	6.7	0.86	115.6	3.7	0.24	130.9	-1.5	-0.09	
2006	123.7	6.1	0.52	115.0	10.5	0.52	123.2	6.5	0.53	129.6	-0.9	0.06	
2007	131.3	6.2	0.56	119.2	3.6	0.69	132.4	7.5	0.65	115.2	-11.1	-0.96	
2008	129.1	-1.7	-0.06	117.3	-1.6	-0.32	130.2	-1.7	-0.03	116.2	0.9	0.00	
2008/II	137	3.3	-	123.6	-5.2		139.1	3.6		110.7	6.3		
7	132.6	-2.2	-0.71	105.0	13.5	-2.19	134.7	-2.5	-0.54	113.8	-1	0.95	
8	108.9	-7.1	-1.19	82.6	-32.2	-6.15	110	-6.1	-1.21	103.9	-6.6	0.22	
9	142.4	5.5	0.11	112.0	4.1	-3.1	145.4	6	0.07	110	0.9	0.43	
III	128.0	-1.0	-	99.9	-6.9		130.1	-0.6		109.2	-2.2		
10	143.7	-2.8	0.4	128.7	-3.1	-1.78	145.7	-2.9	0.43	116.4	0.0	-0.92	
11	122.2	-13.9	-3.38	121.0	-16.9	-4.05	121.9	-14.8	-3.47	122.1	3.7	-1.25	
12	100.1	-14.3	-4.23	112.8	15.3	3.10	97.3	-16.7	-4.6	129.4	6.6	-2.98	
IV	122.0	-10.0		120.8	-3.6		121.6	-11.0		122.6	3.5		
2009/1	99.5	-20.0	-5.18	102.2	-8.5	1.12	97.0	-21.9	-5.57	124.7	-5.7	-1.61	
2	102.2	-21.3	-3.71	117.5	-5.0	3.61	100.4	-23.2	-4.15	115.5	-2.0	-0.07	
3	113.6	-15.4	-3.46	124.6	-10.4	1.33	113.0	-16.4	-3.80	112.6	-3.2	-0.78	
I	105.1	-18.8	-	114.8	-8.0	-	103.5	-20.4	-	117.6	-3.7	-	
4	99.9	-28.3	-3.37	109.0	-22.1	-1.04	98.8	-29.8	-3.71	102.9	-10.0	-0.66	
5	104.8	-21.2	-2.90	109.7	-7.0	-2.26	104.5	-22.7	-3.09	98.8	-5.7	-0.52	
6	109.6	-21.0	-1.19	108.2	-4.0	-0.62	110.4	-21.9	-1.25	99.8	-11.8	-0.50	
II	104.8	-23.5	-	109.0	-11.8	-	104.6	-24.8	-	100.5	-9.2	-	
7	106.0	-20.1	-0.68	106.3	1.2	3.01	106.6	-20.9	-0.40	97.8	-14.1	-2.10	
8	90.5	-16.9	-0.06	93.4	13.1	-2.42	89.7	-18.5	0.05	95.6	-8.0	-1.47	
9	119.5	-16.1	2.53	115.0	2.7	1.66	121.5	-16.4	3.22	96.3	-12.5	-1.56	
III	105.3	-17.7	-	104.9	5.0	-	105.9	-18.6	-	96.6	-11.6	-	

Leto	Gradbeništvo in turizem											
	Gradbeništvo				Nočitve domačih gostov				Nočitve tujih gostov			
	tisoč ur	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast
2002	30175	-4.5	0.06	3301	-0.5	-0.08	4021	5.5	5.5	0.53	7321	2.7
2003	29653	-2.1	0.06	3305	0.1	0.09	4177	3.9	3.9	0.26	7482	2.2
2004	30509	2.9	0.22	3227	-2.4	-0.29	4364	4.5	4.5	0.33	7590	1.4
2005	33143	8.6	0.92	3171	-1.7	-0.08	4400	0.8	0.8	0.07	7572	-0.2
2006	35522	7.2	0.79	3231	1.9	0.09	4486	2	2	0.24	7717	1.9
2007	39383	10.9	0.80	3394	4.9	0.46	4867	8.4	8.4	0.74	8261	6.9
2008	43591	10.7	0.86	3543	4.4	0.39	4809	-1.2	-1.2	-0.08	8352	1.1
2008/II	11231	8.5		822	4.6		1195	-1.4	-1.4		2017	1.0
7	4181	14.9	1.98	508	1.1	-1.08	762	5.3	5.3	0.96	1270	3.6
8	3668	6.2	-0.05	533	8.9	0.65	834	-0.2	-0.2	-0.28	1367	3.2
9	4132	19.3	1.23	271	3.9	-1.38	480	-6.8	-6.8	-1.83	751	-3.2
III	12181	13.4		1312	4.7		2076	0	0		3388	1.8
10	3853	10.4	1.54	242	6.1	0.81	319	-7.3	-7.3	-2.55	561	-1.9
11	3768	2.8	-0.91	211	3.9	-0.01	210	-11.8	-11.8	-1.20	421	-4.5
12	3487	13.5	0.77	248	11.2	2.79	244	6.6	6.6	1.44	492	8.8
IV	11108	8.6		701	7.2		773	4.7	4.7		1474	0.6
2009/I	2658	2.2	-0.65	208	5.1	0.91	282	-2.1	-2.1	-0.86	490	0.8
2	2979	-0.5	-0.41	283	-2.1	-1.37	166	-14.0	-14.0	-4.89	449	-6.8
3	3648	5.0	-0.67	234	5.9	-2.14	222	-21.8	-21.8	-3.12	456	-9.7
I	9285	2.4	-	725	2.4	-	670	-12.4	-12.4	-	1395	-5.3
4	3609	0.2	0.34	230	1.8	1.19	293	0.0	0.0	-2.60	523	0.8
5	3573	-5.8	-2.16	237	-10.2	-1.53	350	-20.8	-20.8	-1.09	587	-16.9
6	3859	0.6	-1.75	333	0.3	-1.12	426	-7.4	-7.4	-0.70	759	-4.2
II	11041	-1.7	-	800	-2.7	-	1069	-10.5	-10.5	-	1869	-7.3
7	3970	-5.0	-0.37	544	7.1	0.40	666	-12.6	-12.6	0.91	1210	4.7
8	3601	-6.9	-2.05	553	3.8	1.75	810	-2.9	-2.9	2.69	1363	-0.3
9	-	-	-	277	2.2	-0.09	438	-8.8	-8.8	-0.02	715	-4.8
III	-	-	-	1374	4.7	-	1914	-7.8	-7.8	-	3288	-3.0
												-

Leto	Letalski			Cestni			Promet			Pomorski			Luški		
	PKM mio	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tkm mio	letni porast	mesečna rast	tisoč T	letni porast	mesečna rast			
2002	794	0.5	0.04	6607	-6.1	-0.66	28580	-13.3	-1.37	10218	11.7	0.12			
2003	836	5.3	0.43	7038	6.5	0.73	29010	0.4	-0.02	10483	17.4	1.16			
2004	895	7	0.78	9007	27.9	2.13	36934	30.6	2.02	11993	12.8	1.13			
2005	1018	13.8	0.89	11033	22.5	1.98	52514	41.7	3.56	12807	4.7	0.12			
2006	1019	7.8	0.20	12097	9.6	0.60	49155	-6.4	-1.01	15463	22.5	1.84			
2007	1185	13.7	0.88	13734	13.4	0.97	46587	-5.2	-0.31	15846	2.5	0.20			
2008	1349	13.8	1.49	16262	18.4	1.50	54715	17.4	1.32	16554	4.5	0.45			
2008/I	227	23.9	2.46	3932	26.7	6.05	14525	34.3	10.53	4248	-0.9	4.07			
4	108	36.3	3.01	1411	23.5	0.02	4486	-8.1	2.80	1508	38.3	3.18			
5	114	29.3	2.59	1393	23.5	-0.15	4516	13.8	2.47	1307	-5.5	-1.43			
6	144	19	1.07	1419	23.5	-0.35	5043	15.3	0.92	1274	-14.7	-2.87			
II	366	27.1	6.61	4222	23.5	1.99	14045	6.2	9.64	4089	3.1	1.00			
7	179	11.4	-1.22	1385	7.7	0.07	4488	-2.1	-2.01	1186	6.6	-0.72			
8	176	11.1	-1.45	1122	7.7	0.21	4356	18.5	-0.41	1470	26	6.94			
9	142	1.6	-2.70	1388	7.7	0.45	4705	24.2	0.68	1290	14.5	-0.26			
III	497	8.5	-1.41	3895	7.7	0.07	13549	12.4	-0.65	3946	15.8	1.26			
10	110	3.2	-0.25	1495	17.2	1.5	4354	28.4	-0.29	1569	17.8	1.51			
11	80	3.9	-0.56	1474	17.2	1.55	3598	36.9	0.98	1470	3.4	0.88			
12	69	-4.2	-2.78	1244	17.2	1.51	4644	3.6	-0.64	1232	-14.3	-3.54			
IV	259	1.2	-4.00	4213	17.2	-	12596	20.0	0.45	4271	1.9	2.96			
2009/1	67	-6.9	-4.16	1061	-12.7	-3.44	4755	5.3	-0.70	1435	4.4	0.45			
2	59	-19.2	-4.36	1136	-12.7	-3.53	4451	-4.3	-0.07	1641	4.5	2.19			
3	68	-17.1	-3.94	1235	-12.7	-3.38	4148	-22.6	-2.42	1361	4.5	-4.16			
I	194	-14.5	-	3432	-12.7	-	13354	-8.1	-	4437	4.4	-			
4	86	-20.4	-1.71	1303	-7.7	-2.86	3386	-24.5	-7.89	1383	-8.3	1.77			
5	98	-14.0	0.42	1286	-7.7	-2.06	4970	10.1	2.06	1137	-13.0	-5.07			
6	128	-11.1	0.87	1310	-7.7	-1.02	4956	-1.7	-0.20	1107	-13.1	-6.76			
II	312	-14.8	-	3899	-7.7	-	13312	-5.2	-	3627	-11.3	-			
7	164	-8.4	0.55	-	-	-	4444	-1.0	-2.56	1031	-13.1	-3.98			
8	166	-5.7	1.77	-	-	-	3840	-11.8	-1.43	1279	-13.0	2.64			

Leto	Zaposlenost										Skupaj	
	Zaposlene osebe			Samozaposlene osebe			Iskalci zaposlitve					
	v podjetjih in organizacijah	letni porast	pri samoz. osebah	letni porast	podjetniki in poklici	letni porast	število	letni porast	aktivno prebivalstvo	letni porast		
2002	631053	0,7	66797	-2,3	50413	-0,4	102635	0,8	886134	0,6		
2003	632981	0,3	66164	-0,9	49732	-1,4	97674	-4,8	874921	-1,3		
2004	638715	0,9	65642	-0,8	49589	-0,3	92826	-5	876902	0,2		
2005	666130	4,3	65422	-0,3	50146	1,1	91889	-1	904989	3,2*		
2006	675060	1,3	66527	1,7	51519	2,7	85836	-6,6	910675	0,6		
2007	696116	3,1	69933	5,1	53303	3,5	71336	-16,9	925334	1,6		
2008	717564	3,1	72300	3,4	55442	4,0	63216	-11,4	942473	1,9		
2008/1	707773	3,7	70157	5,2	54362	3,7	69238	-13,4	936580	2		
2	710506	3,6	70808	5,2	54583	3,9	66997	-13,8	937944	2		
3	712987	3,5	71348	4,9	54840	4	64295	-13,4	938520	2		
4	715774	3,4	71791	4,2	55009	4,1	62440	-14	939080	1,9		
5	718201	3,3	72256	3,5	55093	3,8	61164	-13,5	940780	1,9		
6	720167	3,3	72644	2,9	55151	3,8	60710	-12,4	942738	1,9		
7	718454	3,2	72670	2,6	55249	3,7	61550	-12,2	941432	1,8		
8	718221	3,2	72725	2,5	55365	3,6	60669	-11,5	940489	1,9		
9	722608	3,2	73514	2,9	55690	3,7	59303	-11	944624	2		
10	724566	2,7	73967	3	56393	4,4	62621	-9,9	950732	1,8		
11	723446	2,2	73543	2,1	56730	4,6	63363	-7,3	950267	1,5		
12	718060	1,7	72171	1,9	56836	4,9	66239	-3,2	946491	1,5		
2009/1	712610	0,7	70394	0,3	57024	4,9	73911	6,7	946157	1,0		
2	709743	-0,1	69739	-1,5	57032	4,5	77182	15,2	945914	0,8		
3	707280	-0,8	69274	-2,9	57247	4,4	79682	23,9	945701	0,8		
4	704255	-1,6	68999	-3,9	57679	4,9	82832	32,7	946050	0,7		
5	701732	-2,3	68803	-4,8	57969	5,2	84519	38,2	945308	0,5		
6	699820	-2,8	68689	-5,4	58307	5,7	86481	42,4	945582	0,3		
7	696533	-3,1	68010	-6,4	58769	6,4	88457	43,7	944085	0,3		
8	694632	-3,3	67472	-7,2	59040	6,6	88106	45,2	941566	0,1		
9	-	-	-	-	-	-	88366	49,0	-	-		
10	-	-	-	-	-	-	94591	51,1	-	-		

48

Industrijske cene												
Leto	Skupaj			Oprema			Repromaterial			Živiljske potreščine		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2002	90,92	4,9	0,33	94,87	4,9	0,50	89,06	3,7	0,29	91,75	7,0	0,40
2003	93,24	2,5	0,18	94,32	-0,6	-0,20	91,14	2,3	0,19	95,36	3,9	0,23
2004	97,32	4,4	0,44	96,53	2,3	0,34	96,56	5,9	0,63	98,14	2,9	0,27
2005	100,00	2,8	0,10	100,00	3,6	0,11	100,00	3,6	0,13	100,00	1,9	0,14
2006	102,42	2,4	0,26	100,17	0,2	0,09	103,65	3,6	0,44	101,57	1,6	0,08
2007	108,00	5,5	0,53	101,09	0,9	0,01	111,55	7,6	0,65	104,78	3,2	0,39
2008	114,03	5,6	0,38	104,72	3,6	0,50	117,98	5,8	0,32	110,67	5,6	0,39
8	115,05	6,7	0,47	106,29	5,4	0,67	119,48	6,9	0,40	110,85	6,5	0,29
9	115,34	5,7	0,28	107,17	6,0	0,59	119,66	5,7	0,41	111,07	5,3	0,12
III	115,07	6,2	-	106,48	5,4	-	119,45	6,4	-	110,88	6,0	-
10	115,28	5,0	0,19	106,81	5,4	0,43	119,19	4,6	0,19	111,68	5,1	0,10
11	114,71	4,0	0,15	106,57	5,4	0,27	118,02	3,4	0,02	111,64	3,7	0,01
12	114,22	3,5	-0,20	105,38	4,2	-0,23	117,21	2,6	-0,30	111,74	3,7	-0,08
IV	114,74	4,2	-	106,25	5,0	-	118,14	3,5	-	111,69	4,2	-
2009/1	113,80	2,3	-0,20	104,92	3,3	-0,34	117,06	1,9	-0,37	110,26	1,2	-0,39
2	114,01	1,2	-0,49	104,46	3,0	-0,56	117,32	0,6	-0,61	110,07	0,4	-0,43
3	114,04	0,8	-0,46	104,44	1,6	-0,63	117,15	0,1	-0,54	110,22	0,1	-0,51
I	113,95	1,5	-	104,61	2,6	-	117,18	0,9	-	110,18	0,6	-
4	114,02	0,2	-0,37	102,84	-1,0	-0,76	117,57	-0,3	-0,38	110,16	-0,2	-0,43
5	113,20	-0,7	-0,41	102,71	-0,9	-0,67	115,85	-2,0	-0,54	110,29	-0,3	-0,32
6	113,49	-0,7	-0,36	102,71	-2,2	-0,63	115,99	-2,0	-0,40	111,06	0,4	0,02
II	113,57	-0,4	-	102,75	-1,4	-	116,47	-1,4	-	110,50	0,0	-
7	113,28	-1,3	-0,28	102,63	-3,2	-0,49	116,19	-2,5	-0,32	110,16	-0,5	0,04
8	113,14	-1,7	-0,04	102,65	-3,4	-0,32	116,32	-2,6	-0,11	109,70	-1,0	0,18
9	113,44	-1,6	-0,03	102,34	-4,5	-0,47	116,78	-2,4	0,10	110,03	-0,9	0,17
III	113,29	-1,5	-	102,54	-3,7	-	116,43	-2,5	-	109,96	-0,8	-

Povprečne plače													
Leto	Skupaj bruto			Skupaj neto			Število plačanih ur				BTO plača za plačano uro		
	€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	število	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	
2002	970.94	9.8	0.77	609.59	7.7	0.78	173	0	0.01	5.62	10	0.76	
2003	1044.11	7.5	0.51	655.38	9.5	0.51	172	-0.6	0.02	6.06	7.9	0.52	
2004	1103.33	5.7	0.48	692.98	5.7	0.51	172	0	-0.03	6.41	5.7	0.5	
2005	1156.88	4.9	0.38	735.63	6.2	0.44	170	-1.2	-0.12	6.82	6.4	0.51	
2006	1212.41	4.8	0.38	773.19	5.1	0.44	170	0	-0.05	7.14	3.2	-0.16	
2007	1284.20	5.9	0.53	834.17	7.9	0.64	170	0	-0.02	7.55	5.7	0.54	
2008	1391.14	8.3	0.67	899.65	7.8	0.63	170	0.0		8.19	8.5	0.56	
2008/5	1360.20	7.6	0.71	882.94	7.4	-0.68	171	-3.4	-	7.93	10.9	0.67	
6	1364.53	8.8	0.75	883.58	8.1	0.80	166	-0.6	-	8.2	9.0	0.17	
II	1359.72	8.6	-	881.90	8.1	-	169	-	-	8.02	8.8	-	
7	1372.46	8.7	0.82	890.24	8.2	1.00	177	2.9	-	7.77	5.6	0.44	
8	1405.00	9.8	0.74	909.12	9.1	1.02	166	-6.2	-	8.48	17.2	0.31	
9	1400.21	11.2	0.73	905.13	10.3	1.12	171	6.2	-	8.2	5.1	-0.03	
III	1392.56	9.9	-	901.50	9.2	-	171	-	-	8.15	9.3	-	
10	1424.08	9.2	0.61	917.64	8.4	0.93	176	0.0	-	8.08	9.3	0.16	
11	1550.29	3.9	-0.25	981.58	3.8	0.10	159	-7.0	-	9.73	11.5	1.85	
12	1457.66	8.6	0.29	938.67	7.8	0.31	176	6.0	-	8.29	2.7	-1.66	
IV	1477.34	7.2	-	945.96	6.7	-	170	-	-	8.70	7.8	-	
2009/1	1416.40	6.8	0.07	917.15	6.1	0.04				8.36	11.0	-0.18	
2	1381.87	4.2	0.03	898.74	4.0	0.05				8.76	9.6	0.77	
3	1425.05	5.3	0.1	921.69	4.9	0.1				8.44	3.7	0.01	
I	1407.77	5.5	-	912.53	5.0	-				8.52	8.1	-	
4	1423.19	5.1	0.42	920.67	4.7	0.4				8.43	6.3	-0.05	
5	1415.38	4.1	-0.02	917.56	3.9	0.24				8.65	9.1	2.64	
6	1429.12	4.7	0.35	924.64	4.6	0.34				8.45	3.0	-1.33	
II	1422.56	4.6	-	920.96	4.4	-				8.51	6.1	-	
7	1424.23	3.8	0.32	922.14	3.6	0.3				8.16	5.0	0.04	
8	1415.08	0.7	-0.14	918.28	1.0	-0.09				8.62	1.7	2.72	

Prihodki javnega sektorja													
Leto	Skupaj			Neposredni davki in ostali prihodki			DDV in trošarine				Carine		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €
2002	9179.63	11.8	0.86	6056.97	9.7	0.75	2966.67	15.6	1.03	130.95	5.9	1.39	130.95
2003	10089.55	9.9	0.74	6777.88	11.9	0.89	3167.07	6.8	0.78	144.60	10.4	0.94	144.60
2004	10780.90	6.8	0.55	7347.22	8.4	0.74	3365.61	6.3	0.53	80.70	-44.2	-20.57	80.70
2005	11498.58	6.7	0.62	7767.63	5.7	0.43	3691.28	9.7	1.08	39.67	-50.9	10.55	39.67
2006	12395.09	7.8	0.48	8461.10	8.9	0.45	3882.81	5.2	0.60	51.06	28.7	2.80	51.06
2007	13421.12	8.3	0.99	8992.07	6.3	0.88	4312.16	11.1	1.09	116.89	128.9	7.95	116.89
2008	14682.00	9.4	0.54	9958.52	10.7	0.73	4604.16	6.8	-1.39	120.09	2.77	-	120.09
2008/II	3892.71	16.7	-	2723.97	14.1	-	1135.03	24.4	-	33.70	12.7	-	33.70
7	1307.58	13.4	2.09	846.07	25.3	2.35	451.75	-3.2	1.62	9.76	-15.5	2.33	9.76
8	1119.16	-2.9	-1.70	788.41	3.8	-0.31	319.25	-16.8	-4.84	11.50	19.3	9.58	11.50
9	1214.19	22.8	2.11	801.38	10.5	0.06	403.11	60.4	7.37	9.70	-19.4	4.18	9.70
III	3640.93	11.1	-	2435.86	13.2	-	1174.11	13.5	-	30.96	-5.2	-	30.96
10	1300.18	3.9	0.61	814.03	9.5	0.18	475.93	-4.3	1.06	10.23	-1.9	4.27	10.23
11	1194.45	-2.2	-2.66	834.60	7.6	-0.78	350.15	-19.7	-6.29	9.69	6.4	-1.6	9.69
12	1348.01	4.6	-1.60	938.23	2.9	-1.87	399.85	9.6	-1.31	9.93	-18.6	-3.43	9.93
IV	3842.64	2.1	-	2586.86	6.7	-	1225.93	-4.8	-	29.85	-4.7	-	29.85
2009/I	1150.08	0.7	-2.17	768.43	7.1	-0.92	375.33	-10.3	-4.62	6.33	-0.3	-6.68	6.33
2	1026.37	-3.1	-1.64	748.21	3.6	-1.20	270.05	-17.6	-3.28	8.10	-13.0	-2.16	8.10
3	1078.08	-2.4	-1.54	745.08	-3.5	-1.97	324.92	0.6	-0.76	8.08	-18.5	-9.65	8.08
I	3254.53	-1.6	-	2261.72	2.4	-	970.30	-9.1	-	22.51	-10.6	-	22.51
4	1137.47	-20.2	-4.23	724.35	-29.9	-7.85	400.74	5.1	5.63	12.37	0.7	1.43	12.37
5	1067.77	-14.5	-3.46	755.95	-12.0	-3.56	303.63	-20.0	-3.70	8.19	-22.1	-7.92	8.19
6	1148.75	-5.6	2.15	732.72	-11.9	-0.23	407.42	8.8	6.91	8.60	-21.1	-2.93	8.60
II	3353.99	-13.5	-	2213.03	-17.9	-	1111.79	-2.0	-	29.17	-14.2	-	29.17
7	1268.80	-3.0	2.36	825.47	-2.4	3.49	435.90	-3.5	0.35	7.43	-23.8	-7.17	7.43
8	1157.21	3.4	0.98	765.29	-2.9	1.12	386.83	21.2	0.62	5.09	-55.7	-7.69	5.09
9	1062.32	-12.5	2.05	730.67	-8.8	1.18	326.99	-18.9	4.17	4.66	-51.9	-10.37	4.66
III	3488.32	-4.0	-	2321.42	-4.7	-	1149.71	-0.4	-	17.19	-43.8	-	17.19
10	1223.45	-5.9	1.12	763.77	-6.2	2.07	452.27	-5.0	-0.76	7.42	-27.5	-0.36	7.42

Prispevki za socialno varnost												
	Skupno			Zdravstveno zavarovanje			Pokojninsko zavarovanje			Zaposlovanje		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2002	3509.84	10.4	0.75	1390.79	12	0.82	2101.89	9.3	0.71	1716	10.1	0.76
2003	3806.48	8.5	0.62	1513.32	8.8	0.68	2274.62	8.2	0.59	18.54	8.0	0.56
2004	4076.46	7.1	0.63	1620.14	7.1	0.61	2436.45	7.1	0.64	19.87	7.1	0.73
2005	4350.95	6.7	0.47	1743.20	7.6	0.42	2586.66	6.2	0.50	21.10	6.2	0.42
2006	4588.9	5.5	0.5	1822.72	4.6	0.56	2743.76	6.1	0.47	22.43	6.3	0.28
2007	4972.19	8.4	0.79	1968.62	8.0	0.76	2979.11	8.6	0.81	24.45	9.0	0.95
2008	5496.23	10.5	0.78	2169.86	10.2	0.82	3300.93	10.8	0.77	27.11	10.9	1.18
2009II	1350.82	11.0	-	531.50	10.3	-	814.63	11.7	-	6.35	50.3	-
7	456.85	11.6	0.90	179.00	10.8	0.91	275.62	12.0	0.90	2.24	13.2	-0.28
8	447.52	9.5	0.67	176.55	9.2	0.76	268.75	9.7	0.56	2.21	10.8	-0.32
9	464.58	12.5	0.81	182.21	11.5	0.82	280.07	13.2	0.79	2.30	15.2	-0.35
III	1368.95	11.2	-	537.76	10.5	-	824.44	11.6	-	6.75	13.1	-
10	467.24	12.3	0.82	183.40	11.7	0.79	281.41	12.7	0.73	2.42	17.4	-0.35
11	480.63	10.9	0.77	196.63	13.0	1.47	281.65	9.5	0.28	2.35	13.0	-0.29
12	528.09	5.7	-0.36	205.51	6.3	-0.07	320.00	5.3	-0.54	2.57	4.1	9.84
IV	1475.96	9.6	-	585.54	10.3	-	883.06	9.2	-	7.34	11.5	-
2009/1	468.03	9.9	0.27	185.13	9.8	0.13	280.55	9.9	0.44	2.35	4.5	-0.27
2	460.10	6.1	-0.06	183.17	6.2	-0.07	274.71	6.1	-0.01	2.22	0.7	-4.63
3	464.10	5.2	-0.12	183.94	5.7	-0.10	277.86	5.0	-0.15	2.30	4.3	-0.69
I	1392.22	7.1	-	552.24	7.2	-	833.11	7.0	-	6.87	3.2	-
4	469.73	4.2	-0.12	186.54	5.3	-0.06	280.92	3.3	-0.24	2.28	20.6	5.55
5	460.91	2.9	-0.32	183.02	3.6	-0.36	275.59	2.4	-0.29	2.30	1.9	-1.22
6	459.53	1.7	-0.56	182.41	2.6	-0.59	274.79	0.4	-0.63	2.33	5.7	-1.40
II	1390.18	2.9	-	551.97	3.9	-	831.30	2.1	-	6.91	9.4	-
7	461.19	0.9	-0.36	182.96	2.2	-0.26	275.94	0.1	-0.42	2.29	2.2	-1.32
8	454.31	1.5	-0.27	181.11	2.6	-0.17	270.96	0.8	-0.36	2.23	0.9	-1.23
9	455.29	-2.0	-0.42	180.97	-0.7	-0.27	271.81	-3.0	-0.41	2.51	9.1	8.98
III	1370.78	0.2	-	545.04	1.4	-	818.71	-0.7	-	7.03	4.1	-
10	464.70	-0.5	0.20	184.96	0.9	0.28	277.01	-1.6	0.07	2.73	13.0	9.05

Leto	Kreditni podjetjem			Kreditni prebivalstvu			Kreditni in depoziti			Depoziti podjetjem			Depoziti prebivalstva		
	mio. €	letni porast		mio. €	letni porast		mio. €	letni porast		mio. €	letni porast		mio. €	letni porast	
2000	3441	18.1		1779	14.6		2132	2.1		5933	13.4				
2001	4497	16.6		2059	3.2		2308	8.3		7055	18.9				
2002	5412	11.0		2317	3.7		2605	12.9		8528	20.9				
2003	6371	10.3		2602	5.2		2707	3.9		9184	7.7				
2004	7788	17.1		3111	14.5		2816	4.0		9605	4.6				
2005	9599	22.5		3873	23.7		3085	9.6		10316	7.4				
2006	11784	22.8		4871	25.8		3299	6.9		10940	6.0				
2007	15292	29.8		6117	25.6		3647	10.5		12003	9.7				
2008	19438	28.0		7443	22.4		3735	2.4		13237	10.3				
2008/1	17897	35.45		6918	27.45		3849	11.0		12668	9.87				
2	18100	34.55		7009	27.72		3678	7.9		12769	9.58				
3	18316	33.10		7133	26.61		3669	1.9		12929	10.92				
4	18718	31.86		7235	25.89		3667	4.9		13029	11.74				
5	18990	29.12		7318	24.20		3635	2.0		13215	11.46				
6	19444	28.84		7409	23.18		3747	4.6		13325	10.38				
7	19782	26.79		7521	22.15		3810	2.6		13283	8.74				
8	20006	24.59		7603	20.24		3668	4.4		13393	9.44				
9	20296	24.55		7705	19.12		3898	3.5		13541	10.13				
10	20577	23.86		7857	18.94		3753	-2.2		13399	9.09				
11	20541	20.14		7785	13.98		3658	-1.4		13556	13.05				
12	20599	18.30		7827	14.80		3800	0.7		13737	9.18				
2009/1	20801	16.23		7831	13.20		3687	4.2		13867	9.46				
2	20885	15.39		7852	12.03		3695	0.5		14044	9.99				
3	20863	13.91		7868	10.30		3732	1.7		14046	8.64				
4	20907	11.69		7910	9.33		3757	2.5		14016	7.58				
5	20874	9.92		7946	8.58		3747	3.1		14178	7.29				
6	20832	7.14		7951	7.32		3780	0.9		14256	6.99				
7	20877	5.54		8055	7.10		3710	-2.62		14149	6.52				
8	20893	4.43		8135	7.00		3723	1.50		14177	5.85				
9	20856	2.76		8231	6.83		3770	-3.28		14172	4.66				

